

**MO muziejaus mokymų
„Vizualinio mąstymo strategijos
taikymas pamokose“
poveikio vertinimas**

Šioje tyrimo ataskaitoje apibendrinami apklausų, vykusių prieš ir po MO muziejaus vykdytų vizualinio mąstymo strategijos mokymų, vykusių 12-oje savivaldybių, rezultatus. Mokymai įvyko šiose savivaldybėse ir seniūnijose:

- 2024 m. – Kėdainių raj. sav., Ukmergės raj. sav.
- 2025 m. – Alytaus m. sav., Anykščių raj. sav., Trakų raj. sav. (Rūdiškių sen.), Marijampolės raj. sav., Raseinių raj. sav., Šilutės raj. sav., Tauragės raj. sav.
- 2026 m. – Kauno miesto sav., Trakų raj. sav. (Lentvario sen.), Švenčionių raj. Sav. (Pabradės sen.)

ĮVADAS.....	4
DETALE ANALIZĖ	10
1. MO MUZIEJAUS MOKYMŲ PROGRAMOS DALYVIŲ DEMOGRAFIJA.....	10
2. VIZUALINIO MĄSTYMO METODO PRITAIKYMAS PAMOKOSE	13
2.1. VMS metodo žinomumas	13
2.2. VMS metodas: perspektyvos po mokymų	13
2.3. Iššūkiai, su kuriais ugdymo procese susiduria mokytojai/-os	17
2.4. VMS metodo taikymo pamokose pavyzdžiai	21
2.5. Mokytojų lūkesčiai mokymų pradžioje	29
3. MOKYTOJŲ KOMPETENCIJŲ, GEBĖJIMŲ IR ŽINIŲ POKYČIO ĮVERTINIMAS.....	33
4. MO MUZIEJAUS MOKYMŲ VERTINIMAS	38
4.1. Pastabos ir kritika mokymų struktūrai ir turiniui	43
5. PAPILDOMŲ KLAUSIMŲ DUOMENYS. MOKYMŲ KAIP PATIRTIES VERTINIMAS	44

IVADAS

Nuo 2024-ųjų metų MO muziejus vykdė mokytojams/-ams/-*¹ skirtus kultūrinius-educacinius mokymus „Vizualinio mąstymo strategijos taikymas pamokose“. Mokymai buvo vykdomi įvairiose savivaldybėse kaip Tūkstantmečio mokyklų (TŪM) programos dalis. Ši ataskaita yra skirta apibendrinti 12-oje savivaldybių (Kėdainių raj. sav., Ukmergės raj. sav., Alytaus m. sav., Anykščių raj. sav., Trakų raj. sav. (Rūdiškių sen.), Marijampolės raj. sav., Raseinių raj. sav., Šilutės raj. sav., Tauragės raj. sav., Kauno miesto sav., Trakų raj. sav. (Lentvario sen.), Švenčionių raj. sav.) 2024-2026 metais įvykdytos mokymų programos poveikio vertinimo tyrimų rezultatus. Ataskaitą parengė Taikomosios antropologijos organizacijos „Anthropos“ tyrėjos Renida Baltrušaitytė ir Daina Pupkevičiūtė.

Mokymų programos „Vizualinio mąstymo strategijos taikymo pamokose“ dalyviai/-ės/-* pildė dvi anketas: vieną prieš prasidedant programai, antrą – iškart mokymų programai pasibaigus. Apklausomis buvo siekiama įvertinti dalyvių turimas žinias apie vizualinio mąstymo strategiją (toliau tekste – VMS) kaip metodą, iššūkius, su kuriais susiduriama dirbant su mokiniais/-ėmis/-*, lūkesčius mokymų programai ir kitus aspektus, o įvertinant pirmosios ir antrosios anketų duomenis – padaryti išvadas apie mokymų programos poveikį mokytojams/-ams/-*, jų pastebimą VMS metodo pokytį mokiniams/-ėms/-* ir ugdymo procesui, bei surinkti mokymų programos ir metodo įvertinimus. Pirmąją anketą sudarė 5 platūs klausimai ir 5 demografiniai klausimai. Pasibaigus programai pateiktoje antrojoje anketoje buvo 8 platūs klausimai ir 4 demografiniai klausimai. Trijų savivaldybių (Trakų raj. sav. (Lentvario sen.), Raseinių raj. sav., Švenčionių raj. sav.) dalyvės/-iai/-* gavo papildomų klausimų. Papildomi klausimai suformuluoti siekiant suprasti dalyvių patirtį mokymų metu ir kaip mokytojos/-ės/-ai ją vertino įvairiais aspektais. Per atsakymus atsiskleidė, kiek mokymų patirtis padėjo giliau suprasti įvairias temas, atverti jas naujais aspektais, sužadinti smalsumą, paskatino diskutuoti su kitais, kiek stiprino bendrystės jausmą su kitais žmonėmis, kiek buvo emociškai paveikti ir įspūdinga.

Šioje apibendrinančioje ataskaitoje palyginamos tarpusavyje 12 pradinėjų anketų rezultatų ir 12 galutinių anketų rezultatų. Visi apklausų dalyvių duomenys buvo anonimizuoti. Tiesiogiai palyginti prieš ir po mokymų užpildytų anketų rezultatų galimybės nėra, nes skyrėsi apklausos anketas pildžiusių respondentų/-ių/-* imtis. Kai kurios/-ie mokytojos/-ės/-ai, dalyvavusios/-ės/-ę pradinėje apklausoje, galutinės anketos neužpildė. Galutinę anketą bemaž visose savivaldybėse užpildė tik dalis mokymus pradėjusių dalyvių bei mokytojos/-ės/-ai, kurie/-ės/-ios nedalyvavo pradinėje apklausoje. Dėl šios priežasties neįmanoma patikimai nustatyti individualaus ar grupinio pokyčio tarp dviejų matavimų. Tiesioginis „prieš–po“ palyginimas būtų metodologiškai netikslus, nes skirtumai galėtų atspindėti ne mokymų poveikį, o skirtingą dalyvių sudėtį.

¹ Dėl šios priežasties analizėje, kalbant apie galutinės anketos atsakymus, pridedama galūnė „-“ – žyminti, jog respondentai/-ės/-* nebūtinai identifikuojausi kaip vyrai arba moterys.

IŠVADOS

1. Tyrime iš viso dalyvavo 242–263 mokytojai/*/-os, dalis jų pradėjo ir neužbaigė mokymų, o kai kurie/*/-ios pradinės anketos neužpildė, nes prisijungė mokymams jau vykstant. Pradinę anketą užpildė 263 mokytojai/*/-os (daugiausia moterys), galutinę – 242 mokytojai/*/-os. Didžioji dalis dalyvių yra labai patyrę: daugiau nei 21 metų darbo stažą turi absoliuti dauguma mokytojų (204 pradinę ir 197 galutinę anketą užpildę/-džiusios/* mokytojai/-os/*/-os).
2. Tyrime dalyvavo įvairių dalykų mokytojai/*/-os, daugiausia – lietuvių kalbos, meninio ugdymo, pradinio ugdymo ir užsienio kalbų. Lyginant pradinius ir galutinius duomenis, dalyvių pasiskirstymas pagal dalykus iš esmės išliko panašus, nors kai kuriose grupėse (pvz., užsienio kalbų, matematikos, gamtos mokslų) stebimas nedidelis sumažėjimas. Pradinę anketą užpildė 96 lietuvių kalbos mokytojai/*/-os, 39 meninio ugdymo mokytojai/*/-os, 19 pradinio ugdymo mokytojų ir 31 užsienio kalbų mokytoja/*/-as. Mokymams pasibaigus, anketą užpildė 98 lietuvių kalbos mokytojai/*/-os, 41 meninio ugdymo mokytoja/*/-as, 22 pradinio ugdymo mokytojai/*/-os ir 23 užsienio kalbų mokytojai/*/-os.
3. Apklausos rezultatai rodo, kad mokytojai/*/-os aktyviai naudojami kultūrinių įstaigų paslaugomis: dalis lankosi parodose tiek su mokinėmis/-iais/*/-os, tiek individualiai, kiti/*/-os/*/-os – tik su mokinėmis/-iais/*/-os arba tik individualiai. Taip pat nemaža dalis derina fizinius apsilankymus su skaitmeninių kolekcijų naudojimu, o dalis naudojami visomis siūlomomis galimybėmis. Daugiausia – 53 mokytojos/-ai/*/-os – nurodė, jog parodose bei renginiuose lankosi tik individualiai; 45 mokytojos/-ai/*/-os teigė, jog lankosi parodose ir renginiuose tiek su mokinėmis/-iais, tiek individualiai; 42 mokytojos/-ai/*/-os nurodė, kad naudojami skaitmeninėmis kolekcijomis ir lankosi parodose ir renginiuose su mokinėmis/-iais ir individualiai.
4. Apklausos duomenys rodo, kad bendrai VMS metodo nauda mokymo procese vertinama gerai ir labai gerai. Metodą taikyti retai ar tik kartkartėmis daugumos atsakymų atveju nurodė planuojančios/-tys/*/-os mokytojos/-ai/*/-os mokantys matematikos, chemijos, biologijos. VMS metodo taikymą kaip sėkmingą įvardija humanitarinių, socialinių ir meninių dalykų mokytojos/-ai/*/-os. Mokinių padėjėjos/-ai/*/-os ir administracijos darbuotojos/-ai/*/-os dalyvavę/-usios/*/-os mokymuose neturi galimybės taikyti šio metodo, nes jie/jos/j* neveda pamokų.
5. Apklausos duomenys parodė, kad VMS metodas gana gerai žinomas daugumoje iš savivaldybių, kuriose vykdyti šie mokymai. Daugiau mokytojų VMS metodo nežinojo, nei žinojo, Marijampolės raj. savivaldybėje, Trakų rajono savivaldybės Lentvario

seniūnijoje ir Anykščių rajono savivaldybėje. Nė vieno metodą žinančio ir jį taikančio asmens nebuvo tarp dalyvių Alytaus miesto savivaldybėje, Anykščių rajono savivaldybėje, Trakų rajono savivaldybės Lentvario seniūnijoje, Marijampolės rajono savivaldybėje, Ukmergės rajono savivaldybėje (visgi tai nereiškia, kad galime sakyti, kad šį metodą taikančių asmenų šiose savivaldybėse ir seniūnijose nėra, o tik tai, kad jų nebūta tarp mokymų dalyvių, užpildžiusių pradinę anketą).

6. Kaip vieną didžiausių sunkumų efektyviai ar dažniau taikyti VMS metodą mokytojos/-ai/-* nurodo tai, kad metodas, nepaisant gerų jo rezultatų, yra labai imlus laikui – tiek pasiruošimo, tiek pamokos laiko.
7. Pagrindiniai lūkesčiai mokymų pradžioje, apibendrinant visų savivaldybių dalyvių anketas, gali būti apibrėžiami trimis kategorijom: (1) lūkesčiai susiję su asmeniniu tobulėjimu (tikimasi, kad mokymai padės kasdieniame gyvenime, suteiks naujų minčių, idėjų ir įkvėpimų, padės tapti kūrybiškesniais/-ėmis/-*); (2) lūkesčiai susiję su profesiniu tobulėjimu ir tiesioginiu darbu (tikimasi išmokti taikyti VMS metodą, gauti praktiškai naudingų žinių, gauti metodinių priemonių etc.) ir (3) lūkesčiai susiję su nauda mokiniams/-ėms/-* (tikimasi, kad metodas bus naudingas siekiant labiau įtraukti mokinius/-es/-*, kokybiškiau organizuoti pamokas, padėti mokiniams/-ėms/-* laisviau reikšti mintis). Dauguma atsakymų buvo itin lakoniški (visose savivaldybėse), abstraktūs. Pasitaikė dalyvių, kurie/-ios/-* nurodė, kad neturi jokių lūkesčių.
8. **Kompetencijų stiprinimo vertinimas: kūrybiškumas. Dauguma vertina, kad šiuos gebėjimus sustiprinti pavyko arba pavyko puikiai.** Vidutinį poreikį sustiprinti gebėjimus, susijusius su šia kompetencija, apklausoje išreiškė 61 mokytojas/-*/-a, didelį poreikį – 161 mokytojas/-*/-a iš 263. Pagal vidurkį, po mokymų 51 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 176 mokytojos/-*/-ai iš 242 įvertino, jog pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti šiuos gebėjimus.
9. **Kompetencijų stiprinimo vertinimas: kritinis mąstymas. Dauguma vertina, kad šiuos gebėjimus sustiprinti pavyko arba pavyko puikiai.** Vidutinį poreikį sustiprinti gebėjimus, susijusius su šia kompetencija, išreiškė 67 mokytojos/-*/-ai, didelį poreikį 160 mokytojų iš 263. Po mokymų 58 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 173 mokytojos/-*/-ai iš 242 įvertino, jog pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti šiuos gebėjimus.
10. **Kompetencijų stiprinimo vertinimas: emocinis raštingumas. Dauguma vertina, kad šiuos gebėjimus sustiprinti pavyko arba pavyko puikiai.** Vidutinį poreikį sustiprinti gebėjimus, susijusius su šia kompetencija, išreiškė 60 mokytojų, didelį poreikį 173 mokytojos/-*/-ai iš 263. Pagal vidurkį, po mokymų 69 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog

gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 163 mokytojos/-*/-ai iš 242 įvertino, jog pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti šiuos gebėjimus.

11. **Kompetencijų stiprinimo vertinimas: bendravimas. Dauguma vertina, kad šiuos gebėjimus sustiprinti pavyko arba pavyko puikiai.** Vidutinį poreikį sustiprinti gebėjimus, susijusius su šia kompetencija, išreiškė 60 mokytojų, didelį poreikį 168 mokytojos/-*/-ai iš 263. Pagal vidurkį, po mokymų 68 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 159 mokytojos/-*/-ai iš 242 įvertino, jog pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti šiuos gebėjimus.
12. **Kompetencijų stiprinimo vertinimas: lyčių lygybė ir lytiškumas. Šiuos gebėjimus mažiausiai norėta pastiprinti, sustiprinti šiuos gebėjimus pavyko vidutiniškai.** Vidutinį poreikį sustiprinti gebėjimus, susijusius su šia kompetencija, išreiškė 68 mokytojos/-*/-ai, didelį poreikį 156 mokytojos/-*/-ai iš 263. Po mokymų 95 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 99 mokytojos/-*/-ai iš 242 įvertino, jog pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti šiuos gebėjimus. 68 mokytojos/-*/-ai poreikio nejautė, o 48 mokytojos/-*/-ai teigė gebėjimų nepastiprinę.
13. **Kompetencijų stiprinimo vertinimas: socialinės aktualijos ir pilietiškumas. Šiuos gebėjimus norėta pastiprinti ir pavyko tai padaryti.** Vidutinį poreikį sustiprinti gebėjimus, susijusius su šia kompetencija, išreiškė 72 mokytojos/-*/-ai, didelį poreikį 160 mokytojų iš 263. Pagal vidurkį, po mokymų 73 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 145 mokytojos/-*/-ai iš 242 įvertino, jog pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti šiuos gebėjimus.
14. **Kompetencijų stiprinimo vertinimas: mokytojos/-o/-* kaip fasilitatoriaus/-ės/-* vaidmuo. Šiuos gebėjimus norėta pastiprinti ir pavyko tai padaryti.** Vidutinį poreikį sustiprinti gebėjimus, susijusius su šia kompetencija, išreiškė 62 mokytojos/-*/-ai, didelį poreikį 174 mokytojos/-*/-ai iš 263. Po mokymų 55 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 172 mokytojos/-*/-ai iš 242 įvertino, jog pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti šiuos gebėjimus.
15. Tyrime dalyvavusios/-*/-ę mokytojos/-*/-ai anketoje įvertino MO muziejaus mokymų turinį, mokymų pobūdį, struktūrą, užduotis, skirtą laiką ir pan. Geriausiai buvo vertinami edukatorių dėstymas ir bendravimas, VMS metodo mokymų turinys ir užduočių aiškumas. Edukatorių dėstymą gerai ir labai gerai įvertino 228 mokytojai/-os/-*. Edukatorių bendravimą gerai ir labai gerai įvertino 230 mokytojų. Užduočių aiškumą gerai ir labai gerai įvertino 222 mokytojai/-*/-os. VMS metodo mokymų turinį labai gerai ir gerai įvertino 213 mokytojų.

16.

17. Didžioji dalis MO muziejaus mokymų turinio, mokymų pobūdžio, struktūros, užduočių, skirto laiko ir pan. vertinimų buvo teigiami, tačiau buvo išsakyta ir neigiamų pastabų. Daugiausia blogų vertinimų susilaukė laikas, reikalingas atlikti mokymų metu ir namuose atlikti skirtas užduotis. Taip pat blogų atsiliepimų sulaukė visa mokymų trukmė ir mokymų metu suteikta galimybė užmegzti kontaktus su kitomis mokyklomis. Užduotims atlikti skirtą laiką (atlikti mokymų metu) labai blogai ir blogai įvertino 9 mokytojai/-os/-. Edukatorių paskirtas užduotis atlikti namuose labai blogai ir blogai įvertino 13 mokytojų. Laiką, mokymų metu reikalingą skirti atlikti užduotis namuose labai blogai ir blogai įvertino 27 mokytojai/-os/-. Visą mokymų trukmę labai blogai ir blogai įvertino 57 mokytojai/-os/-. Galimybę užmegzti kontaktus su kitomis mokyklomis labai blogai ir blogai įvertino 19 mokytojų.
18. Platesne mokymų planavimo kritika mokytojai/-os/-* pasidalijo atsakydami/-*/-os į kitus anketos klausimus. Buvo akcentuojama, kad mokymai neturėtų vykti po pamokų – mokytojams/-oms/-* sunku išlikti kūrybingiems/-oms/-* po visos darbo dienos. Siūloma mokymus organizuoti darbo dienomis, 8–16 val., arba trumpesniais formatais, taip pat laukiama daugiau edukacijų muziejuose. Dalintasi, kad mokytojams/-oms/-* sunku rasti kūrinius, kurie būtų prasmingai susieti su pamokos tema, ypač ne menų dalykuose. Pažymėta, kad trūksta lengvai ir patogiai moksleiviams/-ėms/-* prieinamų meno kūrinių rinkinių. Siūloma mokymų metu naudotus kūrinius perduoti mokytojams/-oms/-*, kurti temines kolekcijas ar rekomenduojamus rinkinius skirtingiems dalykams.
19. Mokymai vyko trimis moduliais. I modulis buvo skirtas teorinei medžiagai apie VMS, II modulis – sesijoms su mokiniais/-*/-ėmis, mokantis VMS, III modulis – integruotų pamokų kūrimui. 46 apklausoje dalyvavusios/-ė/-* mokytojos/-*/-ai teigė, jog visos dalys mokymuose buvo vienodai vertingos. Kaip naudingiausias I ir III modulius įvertino po 49 ir 51 asmenį. 21 mokytoja/-as /-*/ naudingiausiu laikė II modulį (daugiau duomenų žr. 4 skyriuje). Vertinimu pasidalijo iš viso 183 mokytojos/-*/-ai iš 242 apklausos dalyvių.
20. Į papildomus anketinius klausimus 2025-2026 m., kuriuos tyrimui vykstant parengė ir pateikė įtraukti į anketą MO muziejus, atsakė 40 mokytojų iš Raseinių raj. sav., Trakų raj. sav. Lentvario seniūnijos ir Švenčionių raj. sav. Pabradės seniūnijos. MO muziejaus mokymai buvo įvertinti palankiai: atsakymuose mokytojai/-os/-* formuluoja, kad mokymai įdomūs, ne tik skatinę pažinimą ir smalsumą, bet ir stiprinantys pačių mokytojų meno suvokimą, bendrumo jausmą, suteikiantys pasitikėjimo, praturtinantys.

REKOMENDACIJOS TYRIMO METODOLOGIJAI

1. Jeigu tyrimas bus vykdomas ateityje, poveikio įvertinimą būtų rekomenduojama daryti ne iš karto po mokymų, o praėjus tam tikram laikui, pvz., praėjus vienam trimestriui.
2. Šioje tyrimo ataskaitoje paminėjome, ne visos/-i/-* mokymuose dalyvavusios/-ę/-* mokytojos/-ai/-* pildė abi anketas — vieną mokymų pradžioje, kitą — mokymų pabaigoje. Dėl šios priežasties negalime tiesiogiai palyginti situacijos — to, kaip mokytojai/-os/-* vertina metodą — savivaldybėse prieš mokymus ir po jų. Planuojant tolesnį metodikos naudingumo ir įsisavinimo monitoringą rekomenduojame ieškoti būdų užtikrinti nuoseklų tų pačių mokymų dalyvių dalyvavimą apklausoje ir prieš, ir po mokymų.
3. Jeigu panašios apklausos būtų vykdomos ateityje, rekomenduojame skatinti dalyvius/-es/-* į atvirus klausimus atsakyti kiek įmanoma detaliau: kuo detalesni atsakymai, tuo daugiau išvadų apie poveikį galima daryti, tuo naudingesnes rekomendacijas ir įžvalgas galima formuluoti ateities tikslams.

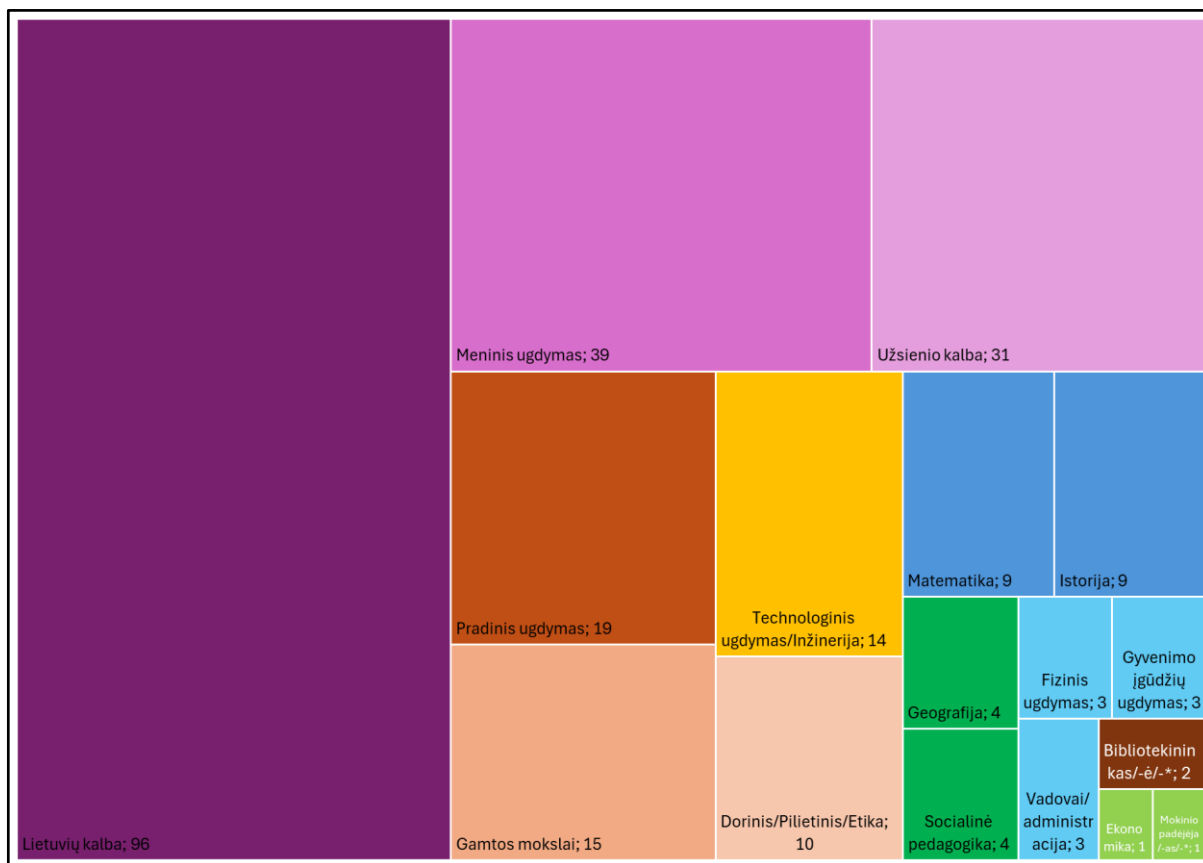
DETALI ANALIZĖ

1. MO MUZIEJAUS MOKYMŲ PROGRAMOS DALYVIŲ DEMOGRAFIJA

Tyrime, vykusiame 2024-2026 metais dalyvavo 242-263 mokytojai/-*/-os. Pradinę anketą užpildė 263 mokytojos/-ai/-*, o po mokymų anketą užpildė 242 mokytojai/-*/-os. Pagal kitus demografinius duomenis matome, jog mokymų eigoje prisijungė naujos/-i/-* mokytojos/-ai/-*, o kai kurie/-ios/-* mokymų pradžioje dalyvavę/-usios/-* mokytojai/-os/-* arba nedalyvavo iki mokymų pabaigos, arba neužpildė galutinės anketos.

Pradinę anketą užpildė iš viso užpildė 250 moterų mokytojų ir 12 vyrų mokytojų, 1 mokytoja/-as/-* pasirinko neįvardinti savo lyties. Didžioji dauguma mokytojų nurodė, jog mokytojomis/-ais/-* dirba daugiau nei 21 metus (N=204), 18 mokytojų nurodė, jog mokykloje dirba tarp 11 ir 20 metų; 26 mokytojai/-os/-* nurodė dirbančios/-ys/-* mokykloje nuo 4 iki 10 metų; 15 mokytojų teigė dirbančios/-ys/-* 0-3 metų.

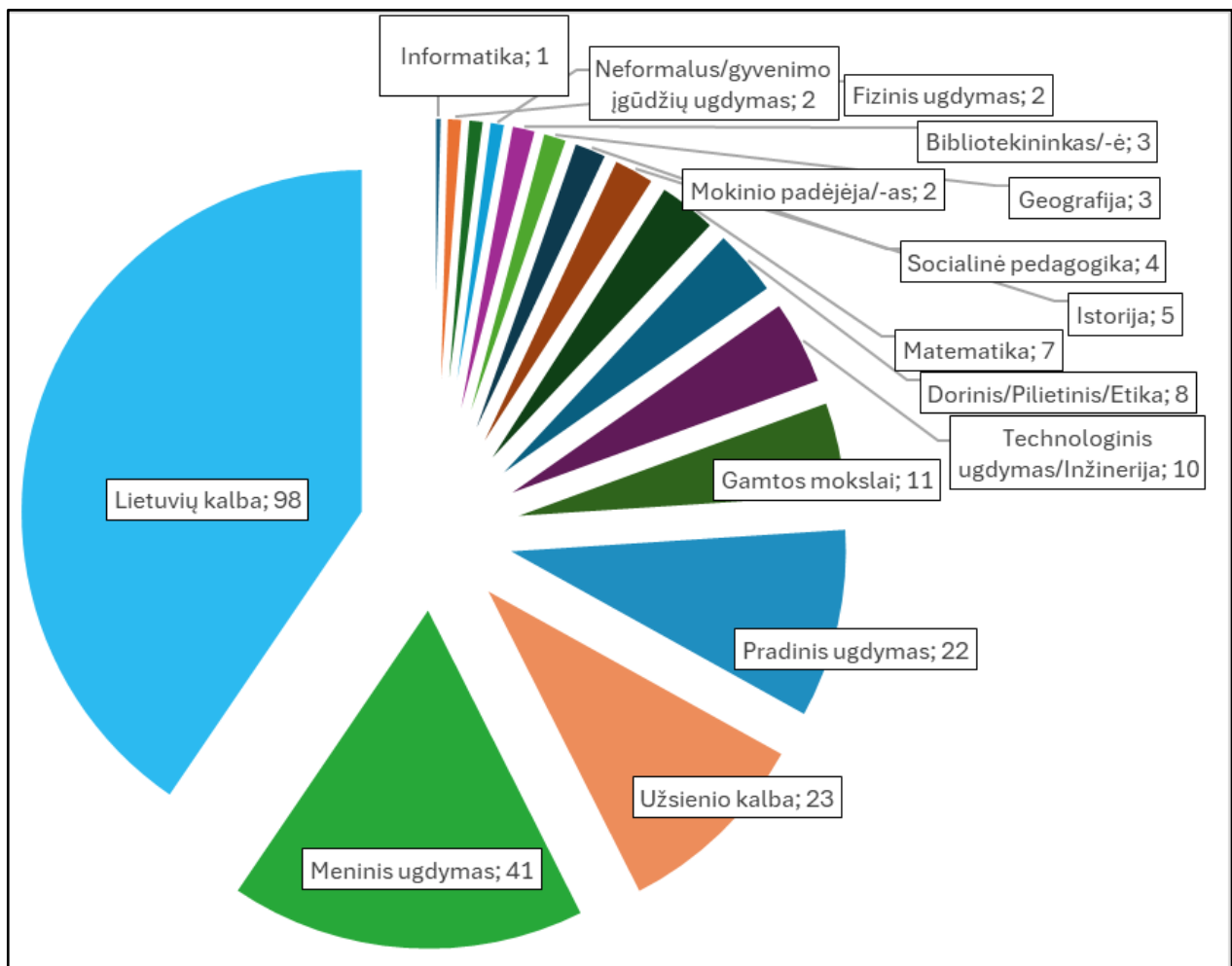
Mokymuose dalyvauti planavo ir pradinę anketą užpildė įvairių sričių mokytojos/-ai/-*. Pradinėje apklausoje dalyvavo: 96 lietuvių kalbos mokytojos/-ai/-*, 19 pradinio ugdymo mokytojų, 38 meninio ugdymo mokytojos/-ai/-*, 4 socialinės/-iai/-* pedagogės/-ai/-*, 4 geografijos mokytojos/-ai/-*, 10 dorinio ugdymo/pilietinio ugdymo/etikos mokytojų, 9 matematikos mokytojos/-ai/-*, 1 mokinio padėjėja/-as/-*, 9 istorijos mokytojos/-ai/-*, 31 užsienio kalbos mokytojas/-a/-*, 14 technologinio ugdymo/inžinerijos mokytojų, 3 fizinio ugdymo mokytojos/-ai/-*, 15 gamtos mokslų mokytojų, 2 bibliotekininkai/-ės/-*, 1 ekonomikos mokytojas/-a/-*, 3 gyvenimo įgūdžių ugdymo mokytojos/-ai/-*, 3 vadovai/-*/-ės ar administracija atstovai/-*/-ės. (žr. 1 pav.).

1 pav. Mokytojų, užpildžiusių pradinę anketą, pasiskirstymas pagal dėstomą dalyką.

Pasibaigus mokymams pateiktą galutinę anketą užpildė 242 mokytojai/-os, iš jų 232 moterys, 8 vyrai ir 2 asmenys nurodė, jog „nenori atsakyti“. 197 šių asmenų nurodė, jog mokytojomis/-ais/-* dirba daugiau nei 21 metus; 16 mokytojos/-ai/-* teigė dirbančios/-ys/-* 11-20 metų, 15 mokytojos/-ai/-* teigė dirbančios/-ys/-* 4-10 metų ir 14 mokytojas/-*/-a teigė dirbanti/-is/-* 0-3 metų.

Mokymuose dalyvavo ir galutinę anketą užpildė įvairių sričių mokytojos/-ai/-* (žr. 2 pav.). Pradinėje apklausoje dalyvavo: 98 lietuvių kalbos mokytojos/-ai/-*, 22 pradinio ugdymo mokytojos/-ai/-*, 41 meninio ugdymo mokytojos/-ai/-*, 4 socialinės/-iai/-* pedagogės/-ai/-*, 3 geografijos mokytojos/-ai/-*, 8 dorinio ugdymo/pilietinio ugdymo/etikos mokytojos/-ai/-*, 7 matematikos mokytojos/-ai/-*, 2 mokinio/-*/-ės padėjėjai/-os/-*, 5 istorijos mokytojos/-ai/-*, 23 užsienio kalbos mokytojos/-ai/-*, 10 technologinio ugdymo/inžinerijos mokytojų, 2 fizinio ugdymo mokytojos/-ai/-*, 11 gamtos mokslų mokytojų, 3 bibliotekininkai/-ės/-*, 1 informatikos mokytojas/-a/-*, 2 gyvenimo įgūdžių ugdymo/neformalaus ugdymo mokytojos/-ai/-*.

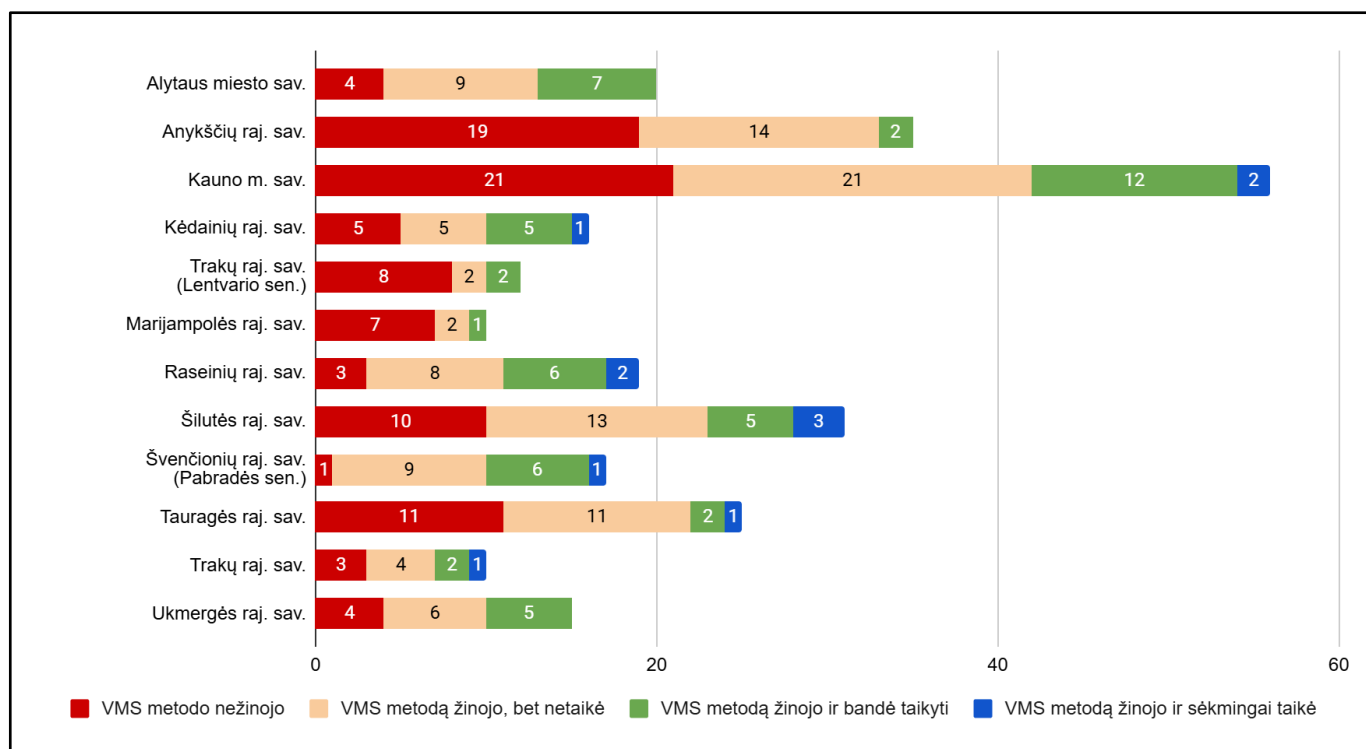
2 pav. Mokytojų, užpildžiusių galutinę anketą, pasiskirstymas pagal dėstomą dalyką.

Apklausoje, vykdytoje prieš prasidedant mokymų programai, mokytojų buvo klausama, **kokiomis kultūrinių įstaigų paslaugomis jos/jie/j* naudojami mokymo tikslais**. 45 mokytojos/-*/-ai teigė, jog lankosi parodose ir renginiuose tiek su mokinėmis/-iais, tiek asmeniškai. 29 mokytojos/-*/-ai teigė, jog parodose ir renginiuose lankosi tik su mokinėmis/-iais. 53 mokytoja/-as/-* nurodė, jog parodose bei renginiuose lankosi tik asmeniškai. 22 mokytojos/-*/-ai atsakė, kad naudojami tik skaitmeninės kolekcijos. 30 mokytojų nurodė, jog naudojami skaitmeninės kolekcijos ir parodose bei renginiuose lankosi tik asmeniškai. 21 mokytojas/-a/-* nurodė, kad naudojami skaitmeninės kolekcijos ir lankosi parodose ir renginiuose su mokinėmis/-iais. 42 mokytojos/-ai/-* nurodė, kad naudojami skaitmeninės kolekcijos, lankosi parodose ir renginiuose su mokinėmis/-iais ir asmeniškai (t.y. naudojami visomis išvardintomis paslaugomis).

2. VIZUALINIO MĄSTYMO METODO PRITAIKYMAS PAMOKOSE

2.1. VMS metodo žinomumas

Dvylikoje savivaldybių, kuriose vykdytas tyrimas, pirminėje, mokymo programos pradžioje vykdytoje apklausoje, 94 dalyvavusios/-ė/-* mokytojos/-*/-ai nurodė VMS metodo nežinojusios/-ė/-*; 54 – metodą žinoję/-usios ir bandę/-*/-džiusios taikyti pamokose; 104 – žinoję/-*/-usios, bet nebandžiusios/-ė/-* taikyti pamokose. Tik 11 apklausoje visose savivaldybėse dalyvavusių mokytojų nurodė, kad metodą žino ir sėkmingai taiko vedamose pamokose. Žemiau pateikiamoje lentelėje pateikiame vizualinę reprezentaciją kaip šie atsakymai pasiskirstė tarp savivaldybių.

3 pav. Mokytojų pasiskirstymas pagal VMS metodo (ne)žinojimą ir (ne) taikymą.

2.2. VMS metodas: perspektyvos po mokymų

Apklausoje po mokymų dalyvavusių mokytojų buvo klausiama, ar jie/jos/j* ir toliau taikys VMS metodą. Klausimas buvo atviras, neribojant atsakymo apimtį, siekiant skirti erdvės pasidalinti refleksijomis. Visose savivaldybėse apklausoje po mokymų dalyvavę/-usios/-* mokytojai/-os/-* metodą įvertino veikiau teigiamai.

Alytaus miesto savivaldybėje baigiamąją anketą užpildė 24 asmenys. Visi anketą užpildę asmenys nurodė, kad metodą taikys ir toliau. Penki iš jų pažymėjo, kad taikys retkarčiais, o vienas – kad taikys „Gal kada nors <...> dabar nerandu laiko.“ Ši/-s/-* mokytoja/-s/-* moko matematikos ir pažymėjo, kad laiko neturi dėl to, kad ruošia moksleivius egzaminams.

Anykščių rajono savivaldybėje baigiamąją anketą užpildė 31 mokymuose dalyvavęs asmuo. 2 asmenys nurodė netaikysiantys metodo, nes, kaip abu nurodo, neveda pamokų. Vienas asmuo nurodė, kad galės padėti specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, kai pamokose bus taikomas VMS metodas – šis asmuo taip pat neveda pamokų. Vienas asmuo nurodė nežinąs, ar metodą taikys. Vienas asmuo pažymėjo, kad dirba bibliotekoje, tad poreikio taikyti metodą kasdienybėje neturėjo. Kaip naudingą šį metodą savo veikloje matė ir muzikos, ir teatro būrelio pedagogės/-ai/-*, ir su mokykloje dirbantis, tačiau dalykų nedėstantis asmuo.

Kauno miesto savivaldybėje baigiamąją anketą užpildė 40 asmenų. Du asmenys nurodė, kad mano, jog metodo netaikys, vienas – kad „Sunkokai, nes dėstau 11/12 kl. matematiką,“ tačiau drauge pridūrė, kad metodą taikys klasės valandėlėse. Du asmenys pažymėjo, kad galbūt taikys arba taikys retkarčiais. Visi/-os/-* kiti/-os/-* mokytojai/-os/-* pažymėjo, kad metodą taikys – be trumpų atsakymų „taip,“ kai kurie asmenys patikslino, kad taikys arba pasirinktoms pamokoms, arba tam tikruose dalykuose, arba tik tam tikru dažniu. Vienas iš tokių atsakymų buvo šis:

Taip, taikysiu, bet pasirinktinai ir tikslingai. Manau, kad VMS yra vertingas metodas ugdyti mokinių kūrybiškumą, gebėjimą įsigilinti ir samprotauti, ypač temose, kur galima ieškoti sąsajų su menu ar gamta (pvz., Fibonacci seka, aukso pjūvis, proporcijos). Vis dėlto, 11–12 klasių kontekste, kur mokiniai intensyviai ruošiasi egzaminams, turiu kruopščiai planuoti laiką ir taikyti VMS tik tada, kai tai padeda geriau suprasti sąvokas, o ne tik praplėsti akiratį.

Kėdainiuose galutines anketas užpildė 13 asmenų. 5 iš jų nurodė, kad VMS metodą planuoja taikyti kartais, nedažnai, ar retai. Visi kiti asmenys nurodė, kad metodą taikys pamokų pajavairinimui ar kitais tikslais: „Taip, taikysiu. Tokios pamokos įdomesnės, ugdo mokinių kūrybingumą, pastabumą, gilina motyvaciją.“

Marijampolės rajono savivaldybėje galutinę anketą po mokymų užpildė 13 asmenų. Visi atsakymai buvo teigiami – mokytojos/-ai planuoja metodą savo praktikoje taikyti ir toliau. Trys iš anketą užpildžiusių asmenų pažymėjo, kad metodą taikys tik kartkartėmis – „fragmentiškai,“ „ne per visas pamokas,“ „2-3 kartus per mokslo metus.“ Mokytojai/-os/-* patikslino, kad „ne visose dailės pamokose jį tikslinga naudoti,“ „Mokymų metu taikiau keliskart ir mokiniai sakė, kad jiems jau atsibodo tos nuotraukos.“ Mokytojai/-os/-* šiuose ir kituose atsakymuose reflektuoja visų pirma moksleivių poreikį ir tai, kokią naudą moksleiviams suteikia VMS metodo taikymas.

Raseinių rajono savivaldybėje galutinę anketą po mokymų užpildė 11 asmenų. Vienas iš jų pažymėjo, jog nežino, ar metodą taikys ir toliau. Vienas asmuo pažymėjo, kad tai, ar metodą taikys, „Priklausys nuo pamokos temos“. Kitos apklausos dalyvės/-iai/-* nurodė, kad metodą

taikys dėl įvairių priežasčių – metodą įvertino kaip paprastą, lengvai taikomą, mano esant naudingą, mano tinkamą dėstomam dalykui, naudingą mokiniams.

Šilutės rajono savivaldybėje galutinę anketą užpildė 19 įvairiose rajono mokyklose dirbančių asmenų. 5 iš jų nurodė, kad VMS metodą savo pamokose taikys kartais, vienas asmuo pažymėjo, kad tai priklausys nuo temų. Visi likę atsakymai yra teigiami. Vienas asmuo pažymėjo, kad metodą taikys „atsižvelgdama į darbų kiekį.“ Tai rodo, kad metodas suvokiamas kaip reikalaujantis papildomo mokytojų darbo laiko pasiruošti arba kaip imlus laikui. Kiti anketą atsakę asmenys matė labai įvairius pozityvius metodo aspektus, pavyzdžiui:

Taikysiu, nes VMS paremtoje diskusijoje išmokus žodinius argumentavimo įgūdžius ir strategijas lengva perkelti į kitas mokymosi disciplinas.

Manau, kad taikysiu, ypatingai literatūros pamokose, nes tai padeda mokiniams giliau įsitraukti į kūrinius ir pajvairina mokymą(si).

Švenčionių rajono savivaldybėje, **Pabradės seniūnijoje** galutinę apklausą po mokymų užpildė 17 asmenų. Vienas asmuo pažymėjo, kad metodą taikys retai. Vienas asmuo pažymėjo, kad „pasistengs.“ Vienas – kad metodą taikys kartais: „Kartais tikrai pabandysiu. Ypač m[okslo] m[etų] pradžioje ir pabaigoje, netradicinėse pamokose/aplinkose.“ Šiuos atsakymus vertiname kaip pozityvius. Drauge buvo itin pozityvių atsakymų, kuriuose mokytojos/-ai/-* identifikuoja labai įvairius teigiamus šio metodo poveikius, pavyzdžiui:

Taip, taikysiu, nes VMS metodo taikymas skatina mokinius veikti, diskutuoti, spręsti problemas, bendradarbiauti, būti aktyviais mokymosi proceso dalyviais. Šio metodo pagalba galima lengviau diferencijuoti ugdymą.

Šis metodas padeda mokiniams geriau suprasti mokomąją medžiagą, nes vaizdiniai dirgikliai palengvina informacijos suvokimą ir įsiminimą. Be to, VMS kuria saugią mokymosi aplinką, kurioje kiekvieno mokinio nuomonė yra svarbi, todėl didėja mokinių motyvacija ir pasitikėjimas savimi.

Tauragės rajono savivaldybėje baigiamąją anketą užpildė 32 asmenys. Didžioji dauguma atsakymų yra teigiami – mokytojos/-ai/-* metodą taiko ir planuoja taikyti toliau. Keli/-ios/-* mokytojai/-os/-* atsakė, kad metodą taikys retai, vienu atveju dėl to, kad „Didelė temų apimtis, o VMS galiu panaudoti tik keliose pamokose,“ kitu – „Retai, nes 5-8 kl. mokiniams per sudėtingas, labiau tinka klasės valandėlėms,“ trečiuoju – „retai, todėl, kad dėstau biologiją.“ Vienu atveju buvo atsakyta, kad metodą taikys labai retai, dar vienu – kad kartais. Kiti/-os/-* baigiamąją apklausą užpildžiusios mokytojos/-ai/-* dalijosi trumpais, tačiau pozityviais komentarais metodo atžvilgiu. Dalyviai/-ės/-* pažymėjo, kad VMS, jų nuomone,

tinka „pajvairinti mokymo metodus“, padeda suaktyvinti, „sužadinti mokinių dėmesį, ugdymo turinį pateikti įdomiau“.

Trakų rajono savivaldybės **Lentvario** seniūnijoje galutinę anketą atsakė 12 asmenų. Visi anketą užpildę asmenys atsakė, kad VMS metodą taikys ir toliau, nurodydami skirtingas priežastis, pavyzdžiui:

Taip, ir toliau taikysiu VMS metodą pamokose. Manau, kad jis padeda mokiniams lengviau kalbėti anglų kalba, įsitraukti į veiklas ir kūrybiškai reikšti mintis. Vizualiai suteikia aiškų kontekstą, todėl mokiniai drąsiau kuria sakinius ir geriau įsimena žodyną.

Taip, taikysiu. Tai padeda prakalbinti mokinius, pajvairina pamoką, skatina mokinių mąstymą.

Taip, taikysiu, nes jis padeda mokiniams lavinti kalbėjimo įgūdžius bei lavina fantaziją.

Trakų rajono savivaldybėje galutinę anketą užpildė 15 asmenų. Iš jų du nurodė, kad VMS metodą savo pamokose taikys tikrai kartais, tam tikrose temose. Vienas asmuo pažymėjo, kad metodą taikytų tikrai „esant būtinybei,“ tačiau neišplėtojo minties. Visi kiti atsakymai yra labai pozityvūs, mokytojos/-ai/-* VMS nurodo matantys/-čios/-* kaip metodą, kuris padeda plėsti mokinių akiratį, organizuoti pamokas, geriau įsisavinti informaciją ir panašiai. Vienas asmuo nurodė, kaip metodas turi įvairių teigiamų poveikių yra palankus užtikrinti įtraukumą mokiniams, kurie informaciją geriau įsisavina per vaizdines priemones:

Taip, taikysiu vizualinio mąstymo strategijos (VMS) metodą pamokose, nes jis padeda mokiniams geriau suprasti ir įsisavinti informaciją. VMS skatina kritinį mąstymą, padeda struktūruoti žinias ir skatina aktyvų mokymąsi. Be to, šis metodas yra naudingas įvairių mokymosi stilių mokiniams, nes suteikia galimybę informaciją apdoroti vizualiai, o tai ypač svarbu tiems, kurie geriau mokosi matydami vaizdus.

Ukmergės rajono savivaldybėje baigiamąją anketą užpildė 15 asmenų. Visų atsakymai yra daugumoje teigiami, pozityviai vertinantys metodą. Trys mokytojos/-ai/-* nurodė, kad tai, ar ir kaip taikys metodą, priklausys nuo aplinkybių, pažymėdamos/-i/-*, kad moko chemijos ir matematikos. Kitos/-i/-* mokytojos/-ai/-* pasidalijo teigiamais įspūdžiais iš savo praktikos taikant metodą:

Pasiteisina metodas. Naudojant keičiasi mokiniai. Tampa atviresni, draugiškesni, kalbantys ir t.t.

Taikysiu VMS metodą, kadangi jis padeda ir literatūros kūrinyje ieškoti detalių, jas jungti į visumą, formuluoti argumentus ir išvadas.

2.3. Iššūkiai, su kuriais ugdymo procese susiduria mokytojai/-os

Prieš VMS metodo mokymų programą pateikiamoje apklausos anketoje mokytojų buvo klausiama su kokiais iššūkiais jie/jos/-* susiduria mokymo procese. Šis klausimas buvo atviras, atsakymo ženklų skaičius neribotas. Šiuo klausimu siekta surinkti duomenų apie įvairius patiriamus iššūkius nepriklausomai nuo mokytojų dėstomų dalykų tam, kad palyginus iššūkius ir galutinėje anketoje pateikiamus pastebėjimus apie VMS poveikį, būtų galima įvertinti metodo taikymo poveikį.

Alytaus miesto savivaldybėje iššūkius mokytojos/-ai/-* įvardijo labai lakoniškai – trumpais sakiniiais, pvz. „Kantrybės“. Du asmenys nurodė, kad jų patiriamas iššūkis yra „informacijos trūkumas“, dar vienas – medžiagos trūkumas. Be patikslinimo mums sunku interpretuoti, ar tai reiškia, kad stinga informacijos ar medžiagos mokomuose dalykuose, ar taikant būtent VMS metodą. Vienas asmuo nurodė, kad vienas patiriamų iššūkių yra „Vis naujų būdų, metodų paieška, kad sudominčiau mokinius“. Mokinių įtraukimą ir gebėjimą sudominti, mokinių motyvacijos stygių kaip iššūkius nurodė dar aštuoni anketą pildę asmenys. Kiti įvardyti iššūkiai buvo šie: „Mokinių kultūrinis akiratis ir kompetencijos kartais riboti,“ „Per mažai laiko skiriu poveikslo tyrinėjimui,“ „Kūrybiškumo trūkumas.“ Iššūkiu mokytojams/-oms/-* tampa ir tai, kad moksleivių žinių lygis yra skirtingas, įvairus.

Anykščių rajono savivaldybėje 6 pradinę apklausą atsakinėję/-usios/-* mokytojai/-os/-* nurodė, kad vienas iš iššūkių vedant pamokas – moksleivių motyvacijos stygius. Dalintasi, kad mokiniai/-ės/-* nenori diskutuoti, argumentuoti savo nuomonės bei išgirsti kitų, pastebėta „mokinių vienas kito neišklausymas, emocijų nevaldymas ir jų nemokėjimas tinkamai išreikšti“. „Emocijų valdymas“ įvardytas keletą kartų. Kai kurie/-ios/-* mokytojos/-ai/-* nurodė, jog mokiniams trūksta kūrybiškumo, pažymėjo, kad „menkas mokinių vizualinis raštingumas“. Vienas asmuo pastebėjo, kad mokiniai/-ės/-* „labai nenori kalbėti apie savo problemas.“

Šioje savivaldybėje, kaip ir Alytuje, daugelis atsakymų buvo itin lakoniški, daugelis – vos pora žodžių. Kai kuriais atvejais neturime įrankių interpretuoti atsakymus, pvz.: „žinių stoka“ ir „požiūris į dalyką.“ Šeši pradinėje apklausoje dalyvavę asmenys pamokų neveda, tad atsakyme nurodė tik tai, vienas asmuo vietoje atsakymo padėjo tašką. Tik vienas asmuo pažymėjo, kad „didelių iššūkių nėra.“

Kauno miesto savivaldybėje vienas iš dažniausiai minėtų iššūkių – tai moksleivių motyvacijos mokytis stoka ir apatija. Mokytojai/-os/-* dalijosi, kad dalis moksleivių yra labiau linkę/-usios kopijuoti nei kurti, vengia reikšti savo nuomonę, sunkiai įsitraukia į diskusijas, neretai bijo

fantazuoti, klysti. Jiems/joms/-* trūksta pasitikėjimo savimi, atsakomybės, susikaupimo, mokymasis neretai orientuotas tik į rezultatus. Pastebėta, kad kai kurie/-ios moksleiviai/-ės jaučia nerimą dėl pasaulio įvykių, tai veikia jų emocinę būseną ir įsitraukimą.

Mokytojai/-os/-* pažymėjo, kad iššūkių kelia ir moksleivių gebėjimų skirtumai – skiriasi darbo tempas, motyvacija, loginio bei kritinio mąstymo įgūdžiai. Daugeliui sudėtinga suprasti tekstines užduotis, abstrakčias sąvokas ar rišliai reikšti mintis, o „vizualinis matematinis mąstymas“, teksto suvokimo gebėjimai ir žodynas yra riboti. Pastebėta, kad moksleiviai/-ės nenoriai skaito grožinę literatūrą, juos/jas/j* vis sunkiau sudominti kultūrinėmis veiklomis, nors praktinė patirtis dažnai palieka teigiamą įspūdį. Vienas detalesnių atsiliepimų yra šis:

Nenori skaityti grožinių tekstų, kuo toliau, tuo sunkiau sudominti literatūra, įvairiais kultūriniais renginiais (nors kai aplankome, aptariame, atliekame praktines užduotis-dauguma lieka nustebinti). Žinoma, per plačios programos, laiko trūkumas, didelis užimtumas skatina paviršutinišką požiūrį, abejingumą, mokymąsi egzaminui.

Mokytojams/-oms/-* iššūkiu tampa klasės valdymas – didelis moksleivių skaičius, drausmės bei elgesio problemos, įtraukiojo ugdymo iššūkiai ir specialiųjų poreikių turintys/-čios/-* moksleiviai/-ės/-*. Problemų kelia nepalankus pamokų grafikas, tėvų požiūris bei kiti praktiniai aspektai: priemonių, kokybiškos pagalbinės bei skaitmeninės medžiagos stoka, didelė turinio apimtis ir laiko trūkumas pasiruošti pamokoms ar surasti tinkamą informaciją.

Kėdainių rajono savivaldybėje pradinėje apklausoje net keli/-ios/-* dalyvavę/-usios/-* mokytojai/-os/-* (visi/-os/-* Kėdainių savivaldybėje pradinę paraišką pildę/-žiusios/-* mokytojai/-os/-* moko lietuvių kalbos) kaip vieną iššūkių įvardijo mokinių motyvacijos stygių. Tarp kitų iššūkių buvo paminėtas siaurėjantis mokinių žodynas – „Dauguma mokinių nebeskaito knygų, siaurėja mokinių žodynas.“ Viena/-s/-* mokytojų nurodė, kad „Nėra daug galimybių lankyti muziejus, parodas...“ Atsakymas nebuvo išplėtotas, todėl sunku pasakyti ar tai – dėl kultūros ir meno erdvių stygiaus mieste, ar dėl, pvz., finansinių išteklių stygiaus. Viena/-s/-* mokytojų pasidalijo, kad „Trūksta informacijos apie kūrybiškumą ugdančius metodus.“ Viena/-as/-* mokytoja/-as/-* nurodė, kad „Sudėtinga dirbti su mokiniais, turinčiais emocinių sutrikimų,“ tačiau atsakymo neišplėtojo. Tik viena/-s/-* mokytoja/-s/-* nurodė, kad nesusiduria su iššūkiais.

Marijampolės rajono savivaldybėje pradinėje apklausoje du/dvi/* iš dalyvavusių mokytojų į klausimą apie patiriamus iššūkius neatsakė. Pusė anketą užpildžiusiųjų nurodė, kad susiduria su mokinių motyvacijos stygiumi, pora papildė – „abejingumu,“ „priemonių nepasiruošimu.“ Viena/-s/-* mokytoja/-s/-* pažymėjo, kad iššūkiu tampa „Kūrybiškumo trūkum[as], nes labai didelis noras jiems ieškoti analogų internetinėje erdvėje.“ Iš vieno atsakymo darome išvadą, kad iššūkiu yra ir moksleivių baimė būti sukritikuotoms/-iems/-* bendraamžių: „mokiniai bijo dalyvauti renginiuose, kur žiūrovai - mokiniai.“

Raseinių rajono savivaldybėje tarp patiriamų iššūkių, kaip ir kitose savivaldybėse, buvo ypatingai dažnai įvardytas mokinių motyvacijos ir dėmesio stygius, bendra apatija: „Susiduriu su mokinių tingėjimu, nenoru imtis iniciatyvos, nesidomėjimu savimi ir ypač aplinkiniais, mokomuoju dalyku.“ Ne viena/-s/-* mokytoja/-as/-* nurodė, kad „paaugliai,“ su kuriais dirba, „nenori diskutuoti“ bei kalbėti, nemoka priimti kitų nuomonės. Tarp iššūkių paminėtos ir veikiau struktūrinės problemos, pvz. sunkumai kylantys dirbant su atnaujintomis mokymo programomis, medžiagos ir metodikų stygiumi, labai dideliais krūviais, tenkančiais tiek mokytojams/-oms/-*, tiek mokiniams/-ėms/-*, mokymo priemonių stoka, susistemintos informacijos stoka (šis atsakymas nebuvo išplėtotas, tad interpretuojame, kad tai veikiau apie metodus). Viena/-as/-* mokytojas/-a/-* nurodė, kad iššūkiais yra „Per didelis kiekvieno vaiko individualumas, mokinių negebėjimas valdyti savo emocijas, empatijos trūkumas, nemokėjimas priimti kito nuomonės.“ Kitas/-a/-* mokytojas/-a/-* nurodė, kad problema yra lakoniški mokinių atsakymai, negebėjimas susitelkti žiūrėti ilgesnės trukmės video medžiagos.

Kai kurie mokytojų atsakymai buvo labai trumpi – vienas asmuo su iššūkiais nesusiduria, vienas asmuo nurodė, kad kai susiduria, ieško pagalbos, vienas asmuo klausimo neatsakė.

Šilutės rajono savivaldybėje mokytojų patiriami iššūkiai rezonavo su iššūkiais, kuriuos patiria kitų savivaldybių mokytojos/-ai/-*, užpildę/-žiusios/-* pirminę anketą: dažniausiai įvardijamas motyvacijos stygius, drausmingumo problemos, mokinių „nenor[as] diskutuoti,“ viešai pasisakyti. Kai kurie/-ios/-* mokytojos/-ai/-* pasidalijo šiek tiek plačiau:

Mokiniams trūksta kultūrinio išprusimo, jie nesidomi socialiniu visuomenės gyvenimu, todėl diskutuoti yra ganėtinai sunku. Pastebėjau, kad nemaža dalis mokinių sunkiai supranta tekstus, ypač tai išryškėjo atnaujinus programas. Vadovėlio medžiaga labai įdomi, daug šaltinių, bet sudėtinga. Daug kontekstų. Be abejo, knygų neskaitymas - didžiulė problema ir iššūkis mokytojui.

Sudėtinga skatinti kai kuriuos mokinius, ypač 6-9 kl., mokytis dėl savęs, savo ateities, nes jiems ji atrodo itin tolima ir net nelabai aktuali. Sudėtinga tokio amžiaus mokiniams priimti kito nuomonę, laisvai diskutuoti, mažai tolerancijos kitų atžvilgiu, itin sudėtinga suvokti kas yra diskriminacija, rasizmas plačioja prasme.

Kitų mokytojų pastebėjimai papildo šį, kad stinga ne tik domėjimosi socialiniu gyvenimu, bet ir „parodomis, ekspozicijomis,“ tačiau, kita vertus, vienas asmuo paminėjo, kad „nėra galimybių dažnai nuvykti į parodas.“ Pastarasis iššūkis gali būti veikiau struktūrinis (nebuvo patikslinta), kiti struktūriniai iššūkiai, kurie nurodyti anketose yra interneto problemos, laiko trūkumas (nepatikslinta), sistemingumo trūkumas (nepatikslinta), medžiagos, imlios laikui,

gausa. Dar vienas veikiau struktūrinis iššūkis nurodyta užduočių diferencijavimas: „Su skirtingo mokymosi lygio bei specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais vienoje klasėje ir užduočių diferencijavimu.“

Tik vienas apklausą atsakęs asmuo nurodė nesusiduriantis su jokiais iššūkiais.

Švenčionių rajono savivaldybėje, **Pabradės seniūnijoje** pradinę apklausą pildžiusiems/-iems/-* mokytojoms/-ams/-* daugiausiai iššūkių kelia mokinių motyvacijos ir aktyvaus įsitraukimo stygius, jį paminėjo net keli anketą užpildę asmenys. Vienas jų šiek tiek išplėtojo pasidalijimą: „Kai kurie mokiniai neturi vidinės motyvacijos mokytis, todėl reikia ieškoti būdų juos sudominti.“ Šiek tiek rečiau dalintasi kitu iššūkiu – mokinių nenoru (ar negebėjimu) įsitraukti į diskusiją, pasidalinti nuomone. Sunkumų kelia ir „darbas su nemandagi[ais], netinkamai besielgianči[ais] mokini[ais].“ Pasidalinta, kad „Mokiniai nemoka valdyti savo emocijų, spręsti konfliktus,“ bei neatpažįsta emocijų. Vienas/-a/-* anketą užpildžiusių mokytojų pažymėjo nesusiduriantis/-i/-* su iššūkiais.

Tauragės rajono savivaldybėje pradinę apklausą pildžiusiems/-iems/-* mokytojoms/-ams/-* sunkumų sukėlė didelis moksleivių skaičius klasėje, moksleivių nenoras reikšti savo nuomonę – tai sunkina mokytojų siekį vesti diskusijas. Mokytojos/-ai/-* taip pat nurodė, jog mokiniams trūksta motyvacijos ir sudominti juos sudėtinga: „sunku sudominti nemotyvuotus mokinius, nėra galimybių aplankyti daugiau renginių ar parodų, nes jų paprasčiausiai nėra arba apriboja tvarkaraščio galimybės“. Buvo įvardyta, kad moksleiviams/-ėms/-* stinga kūrybiškumo, dėmesingumo, gebėjimo susikaupti, drausmės. Kai kurioms/-iems/-* apklaustiems/-oms/-* mokytojoms/-ams/-* pasirodė, kad mokiniai/-ės/-* tingi mokytis, yra abejingi/-os/-*. Tarp atsakymų buvo įvardyta „Paauglių nenoras ieškoti galimybės spręsti kylančius sunkumus patiems, noras viską gauti „ant lėkštutės,“ bei „Mokinių nesidomėjimu menu, abejingu požiūriu į aplinkos problemas (kultūrinius, politinius įvykius).“

Trakų rajono savivaldybės **Lentvario** seniūnijoje pradinės apklausos metu mokytojos/-ai/-* pasidalijo, kad sunkumų kyla dėl to, kad mokiniams/-ėms/-* trūksta empatijos, sunku valdyti emocijas, jie/jos/j* nemoka priimti kitų nuomonės, yra kategoriškos/-i/-* ir netolerantiškos/-i/-*. Iššūkių kyla ir dėl moksleivių kategoriškumo ir netolerancijos. Kaip kitose savivaldybėse ir seniūnijose, taip ir šioje tarp dažniausiai mokytojų paminėtų iššūkių yra moksleivių motyvacijos ir iniciatyvos stoka, kuri pasireiškia abejingumu mokomajam dalykui, nenoru įsitraukti, kalbėti, diskutuoti. Buvo pastebėta, kad mokiniai/-ės/-* stokoja kūrybingumo, kad jų vaizduotė skurdi. Iššūkių kelia ir skirtingas mokinių pasiruošimo ir motyvacijos lygis:

Pamokose dažniausiai susiduriu su skirtingu mokinių motyvacijos ir gebėjimų lygiu – vieniems užduotys atrodo per lengvos, kitiems per sunkios. Taip pat iššūkis išlaikyti visų dėmesį ir sudominti tema, ypač kai ji atrodo tolimesnė jų kasdienybei. Kartais pritrūksta laiko visoms suplanuotoms veikloms.

Trakų rajono savivaldybėje pradinės apklausos metu mokytojos/-ai/-* pasidalijo, kad sudėtinga vesti diskusijas, kada mokiniai/-ės/-* išreiškia nenorą skaityti. Mokytojos/-ai pažymėjo, kad pastebi motyvacijos mokymosi stoką mokiniuose/-ėse-*. Kita/as mokytoja/-as/-* teigė, kad problema ir tai, jog sunku mokinius/-es/-* mokyti mokytis, trūksta medžiagos, mokiniai/-ės/-* nenori įsitraukti. Mokytojos/-ai/-* pastebėjo, kad problemų kyla dėl to, kad „trūksta laiko rasti įdomių užduočių, žadinančių mokinių motyvaciją.“

Ukmergės rajono savivaldybėje paklausti/-os/-* kokius iššūkius mokymo procese patiria, mokytojos/-ai/-* nurodė, kad moksleiviams/-ėms sunku išlaikyti dėmesį, stinga drausmės. Mokytojos/-ai/-* pastebėjo, kad moksleivės/-iai „nesidomi ir daug ko nežino“. Viena/-s/-* mokytoja/-s/-* pasidalijo, jog problemų kyla dėl „skirting[o] požiūri[o] į vertybes, hedonistinė[s] pasaulėjaut[os]“. Sudėtinga, mokytojų teigimu, ir tai, jog moksleivės/-iai vengia viešai kalbėti, atsakinėti. 3 mokytojų atsakymai sutapo ir/ar papildė vienas kitą: iššūkiu jos/jie/j* laiko žemą moksleivių motyvaciją, noro stoką. Mokytojams/-oms/-* sudėtinga ir tai, kad skirtingų moksleivių motyvacijos lygis ir mokslo pasiekimai žymiai skiriasi. Tik 1 tyrimo dalyvė/-is nurodė, jog šiuo metu su jokiais problemomis ar iššūkiais pamokose nesusiduria.

Po mokymų užpildytų anketų duomenų analizė parodė, kad VMS metodas jį taikiusioms/-iams/-* mokytojoms/-ams/-* padėjo įveikti dalį jų prieš mokymus įvardytų sunkumų, pvz. mokinių nenorą kalbėti viešai, reikšti mintis atsakinėjant.

2.4. VMS metodo taikymo pamokose pavyzdžiai

Pasidalinti “sėkmingais ir nesėkmingais VMS taikymo pavyzdžiais”, praplečiant kokių būta sėkmės arba nesėkmės priežasčių, galutinėje anketoje buvo prašoma siekiant geriau suprasti, kaip mokytojams/-oms/-* sekėsi metodą pritaikyti praktiškai. Klausimas buvo atviras, atsakymo ženklų skaičius – neribotas.

Alytaus miesto savivaldybėje galutinę anketą atsakiusių mokytojų atsakymuose matome, kad apie metodo taikymą palankiau atsiliepė humanitarinius, socialinius ir meno dalykų mokantys/-čios/-* pedagogai/-ės/-*. Tikslinė mokytojų grupė buvo nurodyta lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų grupė. Šios grupės mokytojos/-ai/-* dalijosi teigiamais pokyčiais, kurie matomi kaip metodo taikymo rezultatas:

Aš net kalbos pamokoje pritaikiau (vientisinio sakinio skyrybos kartojimas). Ir visai puikiai! Manau, šis metodas labai padeda geriau suprasti literatūros kūrinius, lavina viešojo kalbėjimo, interpretavimo įgūdžius... Mokiniui suteikia drąsos atvirai kalbėti, be baimės reikšti savo mintis, nuomonę. NUOSTABU!!!! Esu dėkinga MO už padovanotą gėrį!

Pavyko sužadinti mokinių smalsumą ir kūrybiškumą; prakalbinti ne tik pažangius mokinius; skatinti mokinius interpretuoti ir analizuoti medžiagą giliau; atrasti simbolinių prasmų ir kultūros ženklų sąsajas dailės ir literatūros kūriniuose; praturtinti mokymosi patirtį.

Literatūros pamokos tapo įdomesnės. Mokiniai nebijodami klysti gali sakyti savo nuomonę. Literatūra atsiveria kaip universalesnis menas, o VMS metodas padėjo prakalbinti ir mažakalbius mokinius.

Sekėsi sužadinti mokinių smalsumą ir kūrybiškumą; prakalbinti ne tik pažangius mokinius; skatinti mokinius interpretuoti ir analizuoti medžiagą giliau; praturtinti mokymosi patirtį.

Metodą gerai sekėsi taikyti ir užsienio kalbos mokytojai/-ui/-*: „mokiniai kalbėjo, reiškė nuomonę, kūrė istorijas, vartė dailės albumus“. Meninio ugdymo (dailė, šokis, teatras, muzika) mokytojos/-ai pasidalijo, kad ją/ji/j* nustebino mokinių įsitraukimas, tačiau pažymėjo ir tai, kad „Mokiniai nemėgsta ilgai diskutuoti, nori daugiau veikti, daryti darbelius per pamoką. Jei dalis įsitraukia į diskusiją, kita dalis lieka pasyvūs stebėtojai“. Didesnį mokinių įsitraukimą pastebėjo ne viena/-as/-* mokytoja/-s/-*, tačiau drauge buvo pastebėta, kad metodas imlus laikui. Geografijos mokytoja/-as/-* nurodė, kad „metodas pakankamai sėkmingai taikosi, tik sudėtinga suderinti su dėstomu dalyku“. VMS metodą išbandė ir vienos iš mokyklų socialinė/-is pedagogė/-as/-* ir pastebėjo, „kad vizualinio mąstymo strategijos (VMS) padeda mokiniams/-ėms ne tik geriau suprasti ir paaiškinti socialines situacijas, tokias kaip konfliktai ar bendravimo sunkumai, bet ir lavinti dėmesio sutelkimo įgūdžius“.

Anykščių rajono savivaldybėje baigiamojoje anketoje pateiktame klausime apie tai, kaip sekėsi taikyti metodą, net septyni (daugiau nei penktadalis) anketą užpildžiusių asmenų nurodė, kad metodo netaikė arba dar netaikė, o du – kad jokio dalyko nemoko. Porai asmenų „sekėsi vidutiniškai“ ir „normaliai“, keliems – gerai ar tiesiog „taikyti sekėsi.“ Atsakymus į klausimus išplėtojo gan nedaug mokytojų. Specialioji/-usis/-* pedagogė/-as/-* pasidalijo, jog taikyti VMS „buvo nelengva, nes mokiniai su intelekto sutrikimu, tai sunku prakalbinti, jų skurdoka kalba.“ Didelę metodo naudą pasidalijo matanti/-s/-* socialinis/-ė/-* pedagogas/-ė/-*: „Dažnai dirbu su vaikais, patyrusiais įvairias traumas, problemas. Turi būti labai subtilus ir taktiškas, tada VMS metodo nauda bus didelė, terapinė.“ Viena/-s/-* iš užsienio kalbos mokytojų pasidalijo, kad „viskas pavyko, pajvairino pamoką, padėjo mokytis viešo kalbėjimo, nuomonės išsakymo.“ Su išlyga – dėl to, kad sudėtinga rasti tinkamo turinio meno kūrinių tinkamų pradinukams – teigiamai apie metodą atsiliepė ir pradinio ugdymo mokytojas/-a/-*:

Sudėtinga buvo rasti dalykų tinkančių pradinukų pamokoms, tačiau bandžiau taikyti klausimus ir vaikai daug plačiau interpretuoja, dalinasi savo mintimis pvz. žiūrint nuotrauką, paveikslą ir pan.

Vienas atsiliepimų susijusių su VMS taikymo sėkme nurodė, kad metodas imlus laikui („Atima nemažai laiko“). Reikšmingo pokyčio, kuris būtų mokymų ir metodo taikymo rezultatas, nepastebėjo užsienio kalbos mokanti/-s/-* mokytoja/-s/-*: „Mokymai tikrai nedavė reikšmingo pokyčio mano vedamoms pamokoms, nes daug ką ir taip taikau.“

Kauno miesto savivaldybėje galutinę apklausą užpildžiusios/-ę/-* mokytojos/-ai/-* taip pat pastebėjo, kad VMS metodas reiklus laikui – ne tik mokytojams ruošiantis, bet ir pamokoje, todėl kai kuriems asmenims buvo ypač sudėtinga jį taikyti vyresnėse klasėse. Kai kuriems/-oms/-* mokytojams/-oms/-* metodas pasirodė nelankstus, ribojantis klausimų keitimą ir pritaikymą prie klasės arba dalyko specifikos.

Dalis mokytojų pasidalijo susidūrusios/-ę/-* su moksleivių pasyvumu, santūrumu ar pasipriešinimu. Kai kuriems/-ioms/-* moksleiviams/-ėms/-* sunku drąsiai reikšti nuomonę, kalbėti viešai, dalintis emocijomis ar vizualinėmis išvalgomis, ypač vyresnėse klasėse. Pastebima neigiamų lyderių įtaka dinamikai, nenoras įsitraukti, įprotis pasyviai mokytis. Metodo integravimo sėkmė anketose įvertinta gana įvairiai. Dalis mokytojų nurodė, kad metodo taikyti dar neteko, nes trūko laiko. Kai kurie/-ios/-* lietuvių kalbos mokytojų pasidalijo, kad užduotys pasirodė tinkamos labiau „5-7 klasėms ar pradinukams, vyresniesiems jau per vaikiškos užduotys, todėl jiems neįdomu“. Kita/-s/-* mokytoja/-as/-* pasidalijo dvejopa patirtimi:

Aš VMS metodą taikiau per lietuvių kalbos pamokas, ypač mokant meninio erdvės aprašymo ir priebalsių asimiliacijos atvejų. Patirtis buvo dvejopa: metodas puikiai pasiteisino ten, kur reikėjo kūrybiškumo, tačiau susidūrė su sunkumais, kur reikalaujama griežto lingvistinio tikslumo.

Literatūros pamokose, anot mokytojų, VMS metodo „poveikis geras, metodas padeda rasti tinkamus kontekstus, ieškoti asociacijų“. Jis yra tinkamas „žodyno turtinimui, pastabumui, emocijų raiškai“, vienas/-a mokytoja teigia, jog galėjo „praktiškai taikyti teoriją, ruošti pamokoms buvo įdomu, moksleiviai/-ės gerino kalbėjimo įgūdžius, geriau suprato analizuojamą tekstą“. Teigiamai vertinama ir tai, kad metodas tarsi papildė kitus metodus:

Metodas sėkmingai derintas su tradicine teksto analize: po vizualinio aptarimo mokiniai lengviau pereidavo prie temų, nuotaikos, veikėjų vidinių išgyvenimų ar konflikto analizės.

Sėkmę patiriu, kai randu gerą kūrinį. Labai patiko A.Griškevičiaus fotografijos „Medėjanti“ ir „Spiečius“ , jos labai provokavo vaikus atsiverti nagrinėjant

„Antigonę“ , V.Krėvės „Skirgailą“. Kai kurie mokiniai patys MO kolekcijoje ieško darbų, kuriuos kaip kontekstą naudoja rašiniuose.

Pasidalinta ir mažiau sėkmingais pavyzdžiais:

Integracija pavyko vidutiniškai. Mokiniai gana teisingai įžvelgia meno prasmes, geba sieti su literatūros kūriniais, tačiau jų kalbėjimas gana skurdus, (tai šiuolaikinio jaunimo problemos, nes jie viską įvardija vienu žodžiu).

Vienas dažniausiai įvardijamų iššūkių – tinkamų meno kūrinių paieška ir prieinamumas. Mokytojams/-oms/-* sunku rasti kūrinius, kurie būtų prasmingai susieti su pamokos tema, ypač ne menų dalykuose.

Kėdainių rajono savivaldybėje tarp galutinės anketos atsakymų buvo itin pozityvių, pavyzdžiui, dalintasi, jog rezultatai pranoko lūkesčius:

Mokiniams patiko taikomas VMS, komunikavo, paveikslai tapo kūrybinės užduoties įvestimi. Refleksijos pralenkė lūkesčius. Sunku buvo su laiko vadyba, net ir labai detalios apgalvojus veiklas. Kalbėjimui apie meno kūrinius, VMS taikymas kartais užtrunka ilgiau, nes klasės didelės, o visus reikia paklausti.

Šis pasidalijimas rodo, kad VMS metodas padeda spręsti mokytojų minėtą mokinių motyvacijos stygių, nenorą išsakyti. Drauge šiame pavyzdyje matome pastabą, kad VMS metodas imlus laikui. Pastabų dėl to, kad metodas imlus laikui, turėjo 6 galutinę apklausos anketą užpildžiusios mokytojos/-ai/-*. Pavyzdžiui, buvo dalinamasi, jog reikalingos didelės laiko „sąnaudos ieškant tinkamų meno kūrinių, ruošiantis pamokoms“. 3 mokytojos pasidalino, jog metodą jau yra taikiusios ir taikys jį toliau pamokose, mat jis „nebuvo jokia naujiena“. Buvo džiaugiamasi ir teigiamu metodo taikymo poveikiu: „[m]okiniai dirbo, sakė savo įžvalgas, argumentavo“; „sudominau ir dalį mokinių“; „mokiniai įsitraukė, jiems buvo įdomu. Dar ne viskas pavyksta sklandžiai, bet, manau, tai įdirbio klausimas“; džiaugiamasi buvo „nauja informacija, vizualizacija, mokinių motyvacija, temų aktualum[u] ir kt.“.

Viena/-a/-* mokytoja/-s/-* pasidalijo, jog VMS metodą pritaikyti pavyko, „nes ir ankščiau taikiau dailės ir literatūros integraciją, tik dabar po mokymų dar atradau ir MO siūlomas galimybes, sudominau ir dalį mokinių.“ Taigi VMS padėjo pasiekti papildomas/-us/-* mokines/-ius/-*.

Vienai/-am/-* mokytojai/-ui/-* VMS metodas pasirodė neesminis: „[š]is metodas mano dėstymo esmės nepakeitė ir revoliucijos nepadarė. Tai vienas iš nesminių ir šalutinių metodų“. Veikia ilgą darbo patirtį nei VMS metodą pamokų sėkme nurodė dar kita/-s/-* mokytoja/-s/-*: „[s]ėkmės priežastis: didelis darbo stažas.“

Marijampolės rajono savivaldybėje galutinės anketos atsakymai daugiausiai buvo pozityvūs, nors gana lakoniški: mokytojos/-ai/-* nurodė, kad, pvz. „metodą taikyti sekėsi gana gerai. Padėjo mokymai,“ ar „Gerai sekėsi“. Sėkmę patyrė ir mokytoja/-as/-*, kuri/-*/-s drauge su moksleiviais ir iki metodo pasitelkdavo dailininkų darbus dirbant su mokiniiais/-ėmis/-*. Mokytojos/-ai/-* pasidalijo ir sunkumais: „Iš pradžių sunku buvo apibendrinti mokinių atsakymus;“ bei, pavyzdžiui, „Sunkoka prakalbinti šiuolaikinį jaunimą, kartais labai nedrįsta išsakyti savo nuomonę, nenori išsiplėsti su atsakymais.“ Pora mokytojų metodo taikymo patirtimis pasidalijo plačiau:

Sekėsi labai gerai, tai duoda minčių, išgirstamas kitas požiūris, labai pasiteisino kūrybinėms užduotims, kai reikia ieškoti idėjų. Tačiau tai neturi vykti ilgai, nes kitaip mokiniai ima nuobodžiauti.

Tačiau jį tiek, kiek reikėjo man, kaip dalyko mokytojai. Turbūt nesėkmė, kad tačiau jį per trumpai dėl laiko stygiaus, nes kaip dalyko mokytojai vis tiek svarbiau teksto analizė.

Taigi metodas vertinamas kaip turintis tam tikrų ribotumų įprastiniame mokymo procese. Kitoms/-iems/-* mokytojams sunkumų sukėlė pvz.tai, kad „sunkiausia surasti tinkamą fotografiją ar paveikslą,“ ar tai, kad „reikia labai pasirinkti temas kur ir ką galima naudoti.“

Raseinių rajono savivaldybėje po mokymų atliktos apklausos atsakymai apie patirtas sėkmes ar nesėkmes taikant metodą daugeliu atveju buvo gana lakoniški – keli asmenys nurodė, kad metodo dar netaikė, keli – kad bandė keletą kartų, pora – kad taikyti metodą sekėsi. Kiek platesnis tik vienas atsakymas:

Sekėsi, nes ir įprastai pamokose daug vizualizacijos. Taikau pamokos pradžioje ir pabaigoje, kada mokiniai papildo turėtas žinias naujomis.

Kiti/-os/-* mokytojai/-os/-* pasidalijo, kad sėkmė priklausė nuo tinkamai pasirinkto kūrinio, taip pat, kad „Tikrai gerai sekėsi, nes išmokome gerai formuluoti ir prakalbinti,“ bei kad „Labai daug kas priklauso nuo pamokos temos.“

Šie atsakymai nepadeda mums suprasti, koku mastu VMS metodas sprendžia kylančius iššūkius. Siekiant atsakyti į šį klausimą reikėtų kur kas detalesnių mokytojų atsakymų.

Šilutės rajono savivaldybėje po mokymų atliktos apklausos rezultatai rodo, kad dalį mokytojų pradinėje anketoje paminėtų iššūkių VMS metodo taikymas padėjo įveikti bent iš dalies, pvz. padėjo prakalbinti mokinius/-es/-*, paskatino dalintis įžvalgomis ir argumentuoti nuomonę. Literatūros mokytojos/-ai/-*, atsakydamos/-i/-* į joms/jiems/j* skirtą klausimą apie VMS integravimą, pasidalijo, kad integravimas buvo sėkmingas. Iš atsakymų matome, kad šiose pamokose metodas padėjo įveikti kai kuriuos iššūkių:

Mokiniai įgavo daugiau drąsos viešajam kalbėjimui, savo nuomonės išsakymui.

Man atrodo, kad mokiniai drąsiau reiškia savo nuomonę, nebijo atvirai kalbėti apie jausmus, lengviau supranta veikėjų poelgius, juos analizuoja, gilinasi į veikėjų vidinį pasaulį.

VMS metodas paskatino mokinius atkreipti dėmesį į detales, aiškiai formuluoti mintis, pastebėjimus. Mokiniai netgi mokėsi patys perfrazuoti kitų mokinių mintis, paliekant tą pačią mintį. Taip pat po VMS metodo mokiniai giliau įsitraukia į skaitomą kūrinį ir jį sieja su matytu paveikslu, piešiniu ar portretu.

VMS integravimas į literatūros pamokas pasiteisino gana sėkmingai, ypač tada, kai buvo siekiama sudominti mokinius, skatinti jų savarankišką mokymąsi bei gilinti teksto suvokimo ir interpretavimo įgūdžius. Darbų pristatymai skatino lavinti kalbėjimo įgūdžius. VMS priemonės padarė pamokas aktualesnes ir patrauklesnes. Daugiau mokinių įsitraukė į diskusijas, reflektavo bei kūrė turinį patys.

Matome, kad metodas padėjo mokiniams/-ėms/-* laisviau kalbėti, dalintis nuomone, taip pat tai, kad jie/jos/j* išreiškė didesnę susidomėjimą. Viena/-as/-* mokytoja/-as/-* pastebėjo, kad per anksti kalbėti apie galimą metodo poveikį po vos trijų pamokų.

Užsienio kalbos mokytojams/-oms/-* pritaikyti metodą pamokoje sekėsi įvairiai: „iš dalies pasisekė“, sekėsi „gerai“, tačiau, vienam asmeniui, „sekėsi sunkiai, nes mokiniai nenoriai įsitraukė į šią veiklą“. Istorijos ir pilietinio ugdymo mokytoja/-as/-* nurodė, kad „šiais mokslo metais pradėj[O] taikyti VMS metodą savo pamokose, ne visi mokiniai noriai reišk[ė] savo mintis žodžiu“. Meninio ugdymo (dailė, šokis, teatras, muzika) ir technologinio ugdymo mokytojos/-ai/-* nurodė, kad „sekėsi gerai“, „sekėsi puikiai, mokiniai aktyviai įsitraukė“ ir „sekėsi neblogai, bet reikalinga nuolatinė praktika“.

Švenčionių rajono savivaldybėje, **Pabradės seniūnijoje** tik dvi/du/d* galutinę anketą užpildžiusios/-ę/-* mokytojos/-ai/-* nurodė, kad „trūksta patirties“, tad metodo sėkmę vertina „kukliai“. Didžioji dalis pasidalijimų buvo labai pozityvūs – sėkmę vertinta nuo „gerai“ iki „puikiai“. Kai kurios/-ie/-* mokytojos/-ai/-* labai nuodugniai įvertino sėkmes ir nesėkmes taikant metodą:

Sėkmę lėmė mokinių smalsumas, atvira pamokos atmosfera ir vizualinės medžiagos patrauklumas, o nesėkmes – patirties stoka, laiko trūkumas ir dar nevisiškai įprastas mokiniams darbo metodas. Tikiu, kad nuosekliai taikant VMS metodą šių iššūkių ateityje bus mažiau.

Nors metodas taikytas ne projektinėse klasėse, mokiniai neturėjo patirties, tačiau sekėsi gerai. Dauguma vyresnių klasių mokinių gana drąsiai išsakė savo nuomonę, stengėsi argumentuoti, gebėjo išklausti kitus, papildyti, gerbti kitokią nuomonę.

Jau anksčiau rašiau, kad negalima iš karto patirti didžiulę sėkmę, taikiau šį metodą, man atrodo, kad iš dalies pavyko. Juk panašų metodą, tik ne taip išsamiai, taikiau visą laiką. Dailę ir literatūrą sieja stiprus ryšys. Dažnesnis taikymas atneš sėkmę.

Sekėsi pakankamai gerai. Mokiniams trūko drąsos išsakyti savo mintis, tačiau labai atsiskleidė mokinių kūrybiškumas atliekant pratimus.

Manau, kad sekėsi visai neblogai, su jaunesniais mokymiais būtų sunkiau, nes per fizinio pamokas jie nori aktyvumo. Su 9-tokais pavyko, jie drąsūs, nebijojo išreikšti nuomonių.

Iš šių atsakymų matome, kad VMS metodas naudingas siekiant įveikti kai kuriuos iš mokytojų pradinėse anketose įvardytų iššūkių. Tačiau matome, kad, kaip ir kitose savivaldybėse, metodo sėkmė priklauso nuo daugelio faktorių.

Kaip ir kai kuriose kitose savivaldybėse, labai daug atsakymų buvo labai lakoniški, tad platesnių išvadų daryti negalime. Taip pat galime tik ribotu mastu pamatuoti poveikį pradinėje apklausoje minėtiems iššūkiams.

Trakų rajono savivaldybėje po mokymų atliktos apklausos rezultatai rodo, kad VMS metodas padeda mokytojams/-oms/-* įveikti kai kuriuos iš pradinėje apklausoje įvardytų sunkumų:

VMS metodo taikymas pradiniam ugdyme buvo gana sėkmingas, tačiau iškilo ir tam tikrų iššūkių. Sėkmės: Mokinių įsitraukimas. Išmoko ne tik stebėti, bet ir reikšti savo mintis. SUNKUMAI: Ne visada lengva rasti tinkamus vizualinius pavyzdžius ar paruošti kokybiškas užduotis, atitinkančias konkrečius mokymosi tikslus.

Gamtos mokslų (biologija, chemija, fizika) mokytoja/-as teigė, jog pats VMS metodas puikus, nes „mokiniai bendradarbiauja, dalijasi informacija, diskutuoja“, tačiau „ne visus mokinius pavyksta įveiklinti“. Taip pat buvo teigiama, kad reikia metodą taikyti dažniau, tada būna lengviau. Panašią mintį pateikė ir socialinė/-is pedagogė/-as: „mokiniai bendradarbiauja, dalijasi informacija, diskutuoja,“ tačiau „[metodą reikėtų] dažniau taikyti, tada viskas seksis geriau“.

Mokytojos/-ai/-* pastebėjo, kad metodas skatina moksleivių kūrybingumą, padeda kalbėti bei išklausti vieniems/-oms/-* kitus/-as/-*. Kita vertus, tai laikui imlus metodas:

Tam tikros veiklos, pvz., sudėtingesnių minčių žemėlapių kūrimas ar vizualinės analizės užduotys, užimdavo daugiau laiko nei planuota.

Trakų rajono savivaldybės **Lentvario** seniūnijoje po mokymų atliktos apklausos rezultatai nepadeda suprasti, koku mastu VMS metodo taikymas padėjo įveikti mokytojų pradinėje anketoje įvardytus iššūkius. Iš dalies tai yra dėl to, kad daugelis atsakymų formuluojami itin lakoniškai – nors klausimas kokybinis („kaip?“) ir ženklų skaičius neribojamas, buvo atsakymų besiribojančių „sėkėsi,“ „pavyko, dar tobulėsime,“ „kol kas vidutiniškai,“ „VMS taikyti sekasi gerai“ ar „Neblogai, bet tikėjau si geresnio rezultato.“ Kiek nuoseklesni ir platesni atsakymai atspindėjo įvairius metodo taikymo aspektus, pvz. laiko panaudojimo pamokoje, problemų, susijusių su mokomojo dalyko specifika ir kt.:

Taikyti VMS metodą mano dėstomame dalyke sėkėsi neblogai. Mokiniam patiko veiklos su vizualais, jie buvo labiau įsitraukę ir kūrė daugiau sakinių anglų kalba. Kai kada nepavyko taip sklandžiai, nes daliai mokinių buvo sunku pradėti kalbėti be paruoštų frazių, o diskusijos kartais užtrukdavo ilgiau nei planuota. Manau, kad sėkmės priežastys – įdomus vizualinis turinys ir kūrybiškos užduotys, o nesėkmės – mokinių nedrąsa ir laiko trūkumas ilgesnėms diskusijoms, todėl ateityje planuočiau duoti daugiau sakinių pradmenų ir aiškesnį laiko limitą veikloms.

Vienas/-a/-* mokytojas/-a/-* aiškiai įvardijo kuo metodas buvo naudingas:

Sėkėsi puikiai. Taikytas metodas padėjo mokiniams geriau suprasti ir įsisavinti pamokos medžiagą.

Tauragės rajono savivaldybėje gamtos mokslų mokytojas/-a anketoje nurodė, jog „pravedžiau kelias pamokas, nes reikėjo.“ Šis atsakymas nepadeda suprasti, kaip metodą sėkėsi taikyti, tačiau taikiusio asmens nusiteikimas atrodo veikiau neigiamas nei teigiamas. Metodą sėkmingai taikė užsienio kalbos, meninio ugdymo ir technologijų, istorijos ir pilietinio ugdymo ir geografijos mokytojos/-ai/-*:

Manau, kad sėkėsi neblogai. Dažnai dėl laiko stygiaus naudoti šio metodo nepavyksta, tačiau jį šiek tiek sutrumpinus pavyksta naudoti pristatant naują pamokos temą. Tokiu būdu mokiniai labiau įsitraukia į būsimą pamoką.

Sėkmei užtikrinti reikalingas nuoseklus pasiruošimas ir puikus VMS metodo įvaldymas.

[Taikyti metodą] sėkėsi iš dalies, mokiniams buvo įdomu analizuoti istorinius įvykius atspindinčias iliustracijas.

Metodas buvo pozityviai įvertintas ir kaip tinkamas klasės valandėlių metu: „sėkėsi gerai, ypač kaip klasės auklėtojai valandėlių metu“

Ukmergės rajono savivaldybėje 2 iš anketą atsakiusių mokytojų nurodė, kad pamokų, kuriose taikytų VMS metodą, dar nevedė. Viena/-as/-* iš jų nurodė priežastį – „nes mano turinys ir praktinės veiklos buvo suplanuotos metų pradžioje, o TŪM įvairūs mokymai atėmė labai daug pamokų“. Daugumą kitų atsakymų interpretuoti sunku, nes jie buvo arba labai neišsamūs (pvz.: „visi sėkmingi“, „viskas normaliai“), arba tik iš dalies susiję su klausimu (pvz.: „Su laiku gal atsiras įprotis. Nėra dar tai įprotis“; „Sėkmingai įgijau naują kompetenciją. Sunku ją pritaikyti dalyke“; „Sėkmė - naujai atsiskleidę tylūs mokiniai“), arba nepakankamai išsamiai aprašyti (pvz.: „Planuojant pamokas mažai palikau laiko vertinimui ir įsivertinimui“; „Dar viena galimybė per meno kūrinį vystyti pamokos temą“). Iš tokių atsakymų neįmanoma įvardinti bendrų tendencijų ar atlikti išsamesnio apibendrinimo. Galimai apklausą pildę asmenys nesuprato klausimo, kita vertus, šis klausimas buvo užduotas ankstesnėse apklausose, siekiant įvertinti MO muziejaus mokymų poveikį ir atsakymai buvo daugumoje išsamūs ir aiškūs.

2.5. MOKYTOJŲ LŪKESČIAI MOKYMŲ PRADŽIOJE

Apie lūkesčius mokytojų teirautasi anketoje, kurią jie/jos/-* buvo paprašyti/-os/-* užpildyti mokymų pradžioje. Klausimas buvo atviras, neribojant atsakymo ženklų skaičiaus.

Alytaus miesto savivaldybėje didelis kiekis atsakiusiųjų nurodė besitikinčios/-tys/-* per mokymus įgyti praktinių įgūdžių ir „konkrečių [metodo taikymo] pavyzdžių“, kurie padėtų taikyti VMS metodą mokomuose dalykuose. Viena/-s/-* apklausą užpildžiusių mokytojų nurodė, kad tikisi „[išmokti] [s]kaitmeninių įrankių naudojim[o]. Individualizavim[o] ir diferencijavim[o]“. Atsakymas neišplečiamas, tačiau darome prielaidą, kad paskutiniu atsakymo dėmeniu turima galvoje galimybės individualizuoti ir diferencijuoti užduotis klasės užsiėmimo metu. Tarp lūkesčių buvo pasidalinta, kad tikimasi mokymų metu gauti ir metodinės medžiagos pamokoms, ir daugiau praktikos dirbti su metodu. Tik vienas asmuo neturėjo jokių lūkesčių.

Anykščių rajono savivaldybėje dauguma atsakymų į šį klausimą buvo itin lakoniški: „tobulėti“, „įgyti žinių“, „sužinoti“, „atviri“. Tarp kiek platesnių buvo šie: „Tikiuosi pasimokyti kaip naudoti įvairesnius informacijos šaltinius motyvacijos ir kūrybiškumo skatinimui;“ „[Sužinoti] Kaip integruoti meno kalbą į pradinio ugdymo dalykus, patobulinti asmeninę savo pačios kultūrinę kompetenciją.“ Matome, kad daugelis dalyvių turėjo lūkestį, kad mokymai prisidės prie asmeninio tobulėjimo, kas kai kuriais atvejais galėtų reikšti daugiau, nei tik profesinį tobulėjimą (dėl atsakymų lakoniškumo galime tik daryti prielaidą). Keli/-ios/-* mokytojai/-os/-* nurodė, kad tikisi sužinoti naujų, įdomių dalykų, įsikvėpti, gauti žinių, kurias galėtų naudoti ne tik mokykloje, bet ir „kasdieniniame gyvenime“. Viena/-as/-* mokytoja/-

as/-* nurodė, kad tikisi lankstumo mokymų užduotyse, tačiau nepatiksline. Konkrečiai VMS metodą ir norą jį įsigilinti nurodė tik vienas asmuo.

Kauno miesto savivaldybėje didelė dalis mokytojų dalijosi, kad jų lūkestis ateinant į mokymus yra gauti naudos – išmokyti naudingų prieigų, metodų, „išmokyti apie vizualinio mąstymo strategiją“, įgyti „naujų patirčių.“ Tarp atsakymų buvo nurodyta, kad mokymus pradėsiantys/-čios/-* mokytojai/-os/-* tikisi išmokyti praktikoje pritaikomų dalykų, „gauti konkrečių metodų ar medžiagos kurią galėsiu praktiškai panaudoti pamokose.“ Viena/-s/-* mokytoja/-as/-* pasidalino, kad tikisi „pasisemti naujų idėjų, kad pamoka būtų šiuolaikinė“, t.y. galimai suaktualinti mokymo metodus. Pora atsakymų buvo susiję su kūrybiškumo kompetencijomis: vienas/-a/-* iš respondentų/-čių/-* nurodė tik „kūrybiškumo kompetencijos gilinimas“ (taigi negalime interpretuoti ar čia lūkestis sau, ar mokiniams), kita/-as/-* – „plėtoti meninį skonį, aktyviau naudotis menu praktiniais tikslais“ (šį atsakymą taip pat sudėtinga tiksliai interpretuoti, neaišku, kieno meninį skonį siekiama plėtoti). Pora atsakymų rodo labai aiškius tikslus ir siekius mokantis metodo: norima išmokyti „taikyti vizualines strategijas matematikos pamokose; kaip dirbti su mokiniais, kurių vizualinis matematinis mąstymas yra silpnas;“ bei „siekiama jaustis kūrybingesne pamokose, kaip skatinti moksleivius pamokose labiau naudotis vaizduote, kaip kūrybiškiau įtraukti meno kūrinius į pamokos užduotis.“

Kėdainių rajono savivaldybėje į klausimą atsakydamos/-i/-* mokytojos/-ai/-* nurodė, kad tikisi sužinoti naujų dalykų, įdomaus metodo pristatymo ir galimybės jį pritaikyti praktiškai, tikisi pagilinti turimas kompetencijas ir išmokyti metodų, skirtų spręsti problemoms, susijusioms su moksleivių neigiamu elgesiu.

Marijampolės rajono savivaldybėje dauguma mokytojų, atsakę/-iusios/-* į šį klausimą, nurodė, kad tikėjosi įgyti naujų žinių, susipažinti su įvairiais ir kūrybiškais mokymo metodais, kurie padėtų vesti įdomesnes, įvairesnes pamokas. Taip pat išreikštas noras praplėsti tiek savo, tiek mokinių akiratį, atnaujinti turimas žinias bei įgyti naujos praktinės patirties. Mokytojos tikėjosi, kad mokymuose pateikta medžiaga bus ne tik įdomi, bet ir pritaikoma realioje pamokų praktikoje. Dvi mokytojos į šį klausimą neatsakė.

Raseinių rajono savivaldybėje apklausoje sudalyvavę/-usios/-* mokytojai/-os/-* nurodė, kad tikisi, kad mokymai padės gilinti žinias ir įgyti praktinės patirties. Jie/jos/j* pasidalijo norintys analizuoti daugiau meno kūrinių, intensyviau mokymąsi, sužinoti naujų dalykų, kurie būtų tiesiogiai pritaikomi pamokose. Mokytojai/-os/-* taip pat pasidalijo besiviliantys/-čios/-* gauti metodinę pagalbą, skatinančią moksleives/-ius/-* drąsiau reikšti mintis ir įsitraukti į ugdymo procesą. Buvo išreikštas lūkestis, kad mokymuose įgytos žinios ir meno kūriniai būtų praktiškai pritaikomi konkrečiuose dalykuose, o ne tik bendrosiose veiklose. Dalies mokytojų lūkesčiai buvo kuklūs – joms/jiems/j* ir esama mokymų struktūra atrodė tinkama ir patraukli.

Šilutės rajono savivaldybėje pirminėje apklausoje sudalyvavusios/-ė/-* mokytojos/-ai/-* nurodė, kad siekia pagilinti turimas žinias apie meno kūrinius, tobulinti kūrybiškumo kompetenciją, išmokyti geriau planuoti laiką. Buvo pasidalinta, kad tikimasi atrasti įgyti naujų, pamokose pritaikomų idėjų, ypač literatūros ir muzikos pamokoms, bei sužinoti daugiau apie VMS metodo galimybes. Mokytojos/-ai/-* nurodė lūkestį išmokyti geriau įtraukti mokinius/-es/-* į diskusijas, skatinti jų vaizduotę, padėti jiems atsakingai įsiminti ir panaudoti informaciją. Lūkesčiuose ryškus ir noras tobulėti asmeniškai bei profesiskai: praplėsti akiratį, rasti būdų pamokas padaryti įdomesnes, labiau įtraukiančias.

Švenčionių rajono savivaldybėje, **Pabradės** seniūnijoje apklausę užpildę/-žiusios/-* mokytojai/-os/-* išreiškė lūkestį susipažinti su naujais metodais ir metodikomis kūrybiškumui skatinti, bei pagilinti jau turimas kompetencijas. Drauge, viena/-as/-* mokytoja/-as/-* pažymėjo, kad turi lūkestį „susipažinti su kultūros lauko lektorais, menininkais, kūrėjais, pasisemti naujų idėjų ir įkvėpimo.“ Pora lūkesčių buvo apibūdinta kaip siekis išmokyti dirbti ar efektyviau dirbti su vizualiniais elementais ir vizualizacijomis pamokose. Vienas iš lūkesčių buvo „[gauti d]augiau informacijos apie vizualinio mąstymo strategijų taikymą pamokose dirbant su skirtingo amžiaus mokiniais.“

Tauragės rajono savivaldybėje pradinę anketą užpildžiusios/-ė/-* mokytojos/-ai/-* pasidalino lūkesčiais tobulėti asmeniškai ir profesiskai: išmokyti naujų dalykų ir praplėsti žinias, įgyti žinių, kurios būtų naudingos ir už mokyklos slenksčio, praplėsti savo akiratį, pasisemti naujų idėjų. Tarp lūkesčių buvo ir lūkesčiai susiję tiesiogiai su metodo nauda mokiniams/-ėms/-*: „[išmokyti] vesti įdomesnes, interaktyvias užduotis, kurios skatins kūrybiškumą, susidomėjimą dalyku bei detalesnį gilinimąsi laisvalaikio;“ „Vaikams reikia padėti lavinti savo vaizduotę, nes labai jau ji sustingusi. Tad tikiuosi, gausiu patarimų.“

Trakų rajono savivaldybėje pradinėje anketoje dalintasi lūkesčiais pasisemti naujų žinių, sužinoti daugiau apie VMS metodą, įgyti konkrečių metodų taikymo įgūdžių, naujų patirčių. Taip pat pasidalinta lūkesčiais tiesiogiai nukreiptais į numatomą metodo naudą moksleiviams/-ėms/-*: „Tikiuosi užduočių, kurios domintų mokinius, pavyzdžių. Asmeniškai noriu išplėsti kultūrinę kompetenciją;“ „Mokinių įtrauktis į ugdymo procesą.“

Trakų rajono savivaldybės **Lentvario** seniūnijoje dauguma pasidalijimų, kaip ir daugelyje kitų savivaldybių anketų, buvo labai lakoniški, su viena išimtimi:

Tikiuosi, kad mokymai suteiks praktinių įrankių ir metodų, kuriuos galėčiau pritaikyti pamokose, taip pat įkvėpimo, kaip kūrybiškiau įtraukti mokinius. Norėčiau daugiau sužinoti apie vizualinio mąstymo strategijų taikymą bei pasidalinti patirtimi su kitais kolegais.

Kiti lūkesčiai, kuriais pasidalinta atsakant į šį klausimą, buvo išmokti naują metodą, išmokti pamokose taikyti VMS metodą, pasisemti idėjų ir pamokoms, ir klasės valandėlėms, išmokti kalbėti apie meną.

Ukmergės rajono savivaldybėje pradinę anketą užpildžiusios/-ę/-* mokytojos/-ai/-* pasidalino lūkesčiais mokymų metu išmokti naujų, pritaikomų dalykų, praplėsti akiratį, pajvairinti darbo metodus, susipažinti su naujovėmis. Vienas atsakymas, nors neapvalęs, veikiausiai buvo apie lūkestį, kad VMS „Tikiuosi padės organizuoti kokybiškai pamokas“ – taigi lūkestis įgyti įrankių, kurie padės dirbti kokybiškiau. Dauguma atsakymų, kaip ir daugelyje kitų savivaldybių, taip ir šioje, buvo labai lakoniški.

3. MOKYTOJŲ KOMPETENCIJŲ, GEBĖJIMŲ IR ŽINIŲ POKYČIO ĮVERTINIMAS

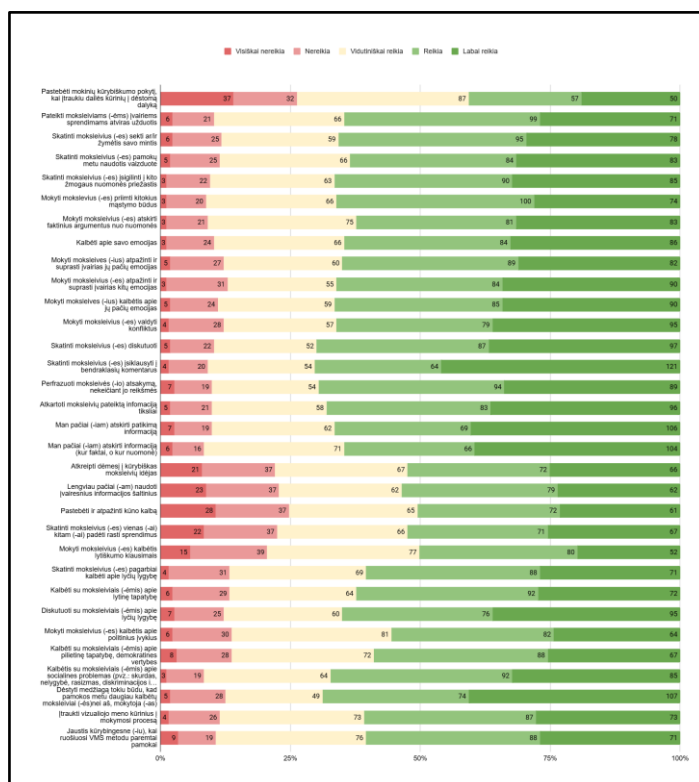
Apklausoje, vykdytoje prieš prasidedant mokymų programai, mokytojų buvo prašoma įvertinti 27 teiginius nurodant, kiek jie/jos/-* nori sustiprinti turimas kompetencijas kūrybiškumo, kritinio mąstymo, emocinio raštingumo srityse, bendravimo įgūdžius, lyčių lygybės ir lytiškumo žinias ir t.t. Teiginių vertinimo skalė buvo nuo 1 (balas, nurodantis, jog kompetencijų, gebėjimų bei žinių pastiprinimas visiškai nereikalingas) iki 5 (balas, reiškiantis, jog kompetencijų, gebėjimų bei žinių pastiprinimas labai reikalingas).

Siekiant pamatuoti mokymų programos poveikį, mokymų programos pabaigoje pateiktoje apklausoje mokytojų buvo paprašyta įvertinti, kiek jiems/joms/j* pavyko sustiprinti kompetencijas, gebėjimus ir žinias. Baigiamojoje anketoje pateiktas kompetencijų, gebėjimų ir žinių sąrašas sutapo su pateiktuoju pradinėje apklausoje. Teiginių vertinimo skalė buvo nuo 1 (kompetencijų pastiprinti nepavyko), iki 5 (kompetencijas pavyko sustiprinti puikiai).

Kaip jau minėjome šios ataskaitos pradžioje, duomenys rodo, kad ne visos/-i/-* mokytojos/-ai/-*, kurios/-ie/-* pradėjo mokymus, juos baigė, bei tai, kad kai kurios/-ie/-* mokytojos/-ai/-* prisijungė jau mokymų metu. Taigi kai kurios/-*/-ie mokytojos/-*/-ai, užpildžiusios/-*/-ę pradinę anketą, galutinės anketos neužpildė ir atvirkščiai. Dėl šios priežasties tiesioginis abiejų anketų duomenų palyginimas yra neįmanomas.

Tolesnėse šio skyriaus pastraipose klausimynuose pateikti teiginiai apžvelgiami pagal temas apžvelgiami, aprašomi mokytojų vertinimai, indikuojantys galimą su mokymais susijusį pokytį arba to pokyčio stygių. Verta darsyk pažymėti, kad šis lyginimas nėra gebėjimų ir kompetencijų matavimas prieš ir po mokymų, o pačių mokytojų atliekamas įsivertinimas kiek joms/-*/jiems pavyko pagilinti kompetencijas lyginant su turėtomis iki mokymų. Pagal kiekvienam teiginiui priskirtus balus (nuo 1 iki 5) apskaičiuotas įsivertinimo dažnis.

Šiame tyrime apskaičiuotas įsivertinimo dažnis rodo, kaip dažnai mokytojos/-*/-ai rinkosi konkretų balą nuo 1 iki 5 vertindamos/-*/-i, kiek jų manymu mokymų metu pavyko pagilinti turėtus gebėjimus ir kompetencijas. Dažnis atspindi respondenčių/-tų/-* atsakymų pasiskirstymą ir rodo, kokius vertinimus mokytojos/-ai/-* pasirinko dažniau ar rečiau. Šis rodiklis padeda apibendrinti subjektyvią mokytojų nuomonę apie jų patirtą mokymų naudą, tačiau neparodo objektyvaus gebėjimų pokyčio prieš ir po mokymų.

4 pav. Mokytojų įsivertinimas, kiek joms/jiems/-* reikėtų pastiprinti kūrybiškumo, kritinio mąstymo, emocinio raštingumo kompetencijas, gebėjimus ir žinias, bendravimo įgūdžius, emocinį raštingumą, lyčių lygybės ir lytiškumo žinias ir t.t.

3.1. Kūrybiškumas

Su kūrybiškumo kompetencija susiję šie teiginiai: „Įtraukti vizualinius meno kūrinius į dėstomą dalyką/ mokymosi procesą“, „Pastebėti mokinių kūrybiškumo pokytį, kai įtraukiu dailės kūrinių į dėstomą dalyką“, „Atkreipti dėmesį į kūrybiškas moksleivių idėjas“, „Pateikti įvairiems sprendimams atviras užduotis“, „Skatinti moksleivius (-es) sekti ar / ir žymėtis savo mintis“, „Skatinti moksleivius (-es) pamokų metu naudotis vaizduote.“

Prieš mokymus savo poreikį sustiprinti išvardytus gebėjimus mokytojai/-os/-* įsivertino taip (pateikiamas teiginių vidurkis): 61 mokytojas/-*/-a įvertino, jog jų poreikis stiprinti šiuos gebėjimus yra vidutinis; 161 mokytojas/-*/-a įvertino, jog jiems/joms/j-* reikia arba labai reikia sustiprinti šiuos gebėjimus, 41 mokytojas/-*/-a poreikio sustiprinti šiuos gebėjimus neturėjo (žr. 4 pav.).

Po mokymų mokytojos/-*/-ai įsivertino, kaip pavyko sustiprinti kompetenciją vėl įvertindami/-os/-* nurodę teiginius. Pagal teiginių įvertinimo vidurkį, 15 mokytojų teigė, kad gebėjimų sustiprinti nepavyko arba visiškai nepavyko; 51 mokytojas/-*/-a įvertino, jog gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 176 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog šiuos gebėjimus sustiprinti pavyko arba puikiai pavyko (žr. 5 pav.).

3.2. Kritinis mąstymas

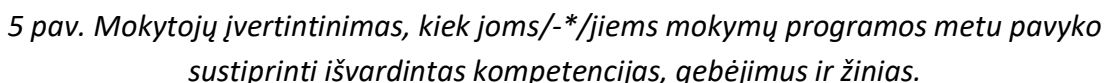
Su kritinio mąstymo kompetencija susiję šie teiginiai: „[...] naudoti įvairesnius informacijos šaltinius“, „Mokyti moksleives (-ius) atskirti faktinius argumentus nuo nuomonės“ ir „Skatinti moksleivius (-es) įsigilinti į kito žmogaus nuomonės priežastis“. Pagal įsivertinimų per šiuos teiginius vidurkį, 67 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog jų poreikis stiprinti šiuos gebėjimus yra vidutinis; 160 mokytojų įvertino, jog jiems/joms/-* reikia arba labai reikia sustiprinti šiuos gebėjimus, 36 mokytojos/-*/-ai poreikio sustiprinti šiuos gebėjimus neturėjo (žr. 4 pav.).

Po mokymų mokytojos/-*/-ai įsivertino, kaip pavyko sustiprinti kompetenciją vėl įvertindami/-os/-* nurodytus teiginius. Pagal teiginių įverčių vidurkį, 11 mokytojų nurodė, kad gebėjimų sustiprinti nepavyko arba visiškai nepavyko; 58 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 173 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog šiuos gebėjimus sustiprinti pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti (žr. 5 pav.).

3.3. Emocinis raštingumas.

Su emocinio raštingumo kompetencija susiję šie teiginiai: „Kalbėti apie savo [jų pačių] emocijas“, „Mokyti moksleivius (-es) atpažinti ir suprasti įvairias kitų emocijas“, „Moksleivius (-es) mokyti atpažinti ir suprasti jų pačių emocijas“ ir „[...] mokyti moksleivius (-es) valdyti konfliktus“. Mokymų pradžioje užpildytoje paraiškoje, pagal šių teiginių įverčių vidurkį, 60 mokytojų įvertino, jog jų poreikis stiprinti šį gebėjimą yra vidutinis; 173 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog jiems/joms reikia arba labai reikia sustiprinti šį gebėjimą, 30 mokytojų poreikio šį gebėjimą stiprinti neturėjo (žr. 4 pav.).

Po mokymų mokytojos/-*/-ai įsivertino, kaip pavyko sustiprinti kompetenciją vėl įvertindami/-os/-* nurodytus teiginius. Pagal teiginių įverčių vidurkį, 10 mokytojų teigė, kad gebėjimus sustiprinti nepavyko arba visiškai nepavyko; 69 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 163 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti šiuos gebėjimus (žr. 5 pav.).

Su bendravimo kompetencijomis susiję šie teiginiai: „Pastebėti ir atpažinti kūno kalbą“, „[...] skatinti moksleives (-ius) diskutuoti“, „Skatinti moksleivius (-es) įsiklausyti į bendraklasių komentarus“, „Mokyti moksleivius (-es) priimti kitokius mąstymo būdus“, „[...] mokyti moksleivius (-es) valdyti konfliktus“ ir „[...] skatinti moksleives (-ius) vieni kitiems padėti rasti sprendimus“. Mokymų pradžioje užpildytoje paraiškoje, pagal šių teiginių įverčių vidurkį, 60 mokytojų įvertino, jog jų poreikis stiprinti šiuos gebėjimus yra vidutinis; 168 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog jiems/joms/j-* reikia arba labai reikia sustiprinti šį gebėjimą, 35 mokytojos/-*/-ai poreikio stiprinti šių kompetencijų neturėjo (žr. 4 pav.).

3.5. Lyčių lygybė ir lytiškumas.

36

kalbėti apie lytinę tapatybę” ir „Skatinti pagarbiai kalbėti apie lyčių lygybę“. Mokymų pradžioje užpildytoje paraiškoje, pagal šių teiginių įverčių vidurkį, 68 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog jų poreikis stiprinti šį gebėjimą yra vidutinis; 156 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog jiems/joms/j-* reikia arba labai reikia sustiprinti šį gebėjimą, 39 mokytojos/-*/-ai poreikio sustiprinti šį gebėjimą neturėjo arba visiškai neturėjo (žr. 4 pav.).

Po mokymų mokytojos/-*/-ai įsivertino, kaip pavyko sustiprinti kompetenciją vėl įvertindami/-os/-* nurodytus teiginius. Pagal teiginių įverčių vidurkį, 48 mokytojos/-*/-ai teigė, kad gebėjimus sustiprinti nepavyko arba visiškai nepavyko; 95 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 99 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti šiuos gebėjimus (žr. 5 pav.).

3.6. Socialinės aktualijos ir pilietiškumas.

Su bendravimo kompetencijomis susiję šie teiginiai: „Kalbėti su moksleiviais (-ėmis) apie socialines problemas (pvz.: skurdas, nelygybė, rasizmas, diskriminacijos ir pan.)“, „Mokyti moksleives (-ius) kalbėtis apie politinius įvykius“ ir „Kalbėti su moksleiviais (-ėmis) apie pilietinę tapatybę, demokratines vertybes“. Mokymų pradžioje užpildytoje paraiškoje, pagal šių teiginių įverčių vidurkį, 72 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog jų poreikis stiprinti šį gebėjimą yra vidutinis; 160 mokytojų įvertino, jog jiems/joms/j-* reikia arba labai reikia sustiprinti šį gebėjimą, 31 mokytojas/-*/-a poreikio neturėjo arba visiškai neturėjo (žr. 4 pav.).

Po mokymų mokytojos/-*/-ai įsivertino, kaip pavyko sustiprinti kompetenciją vėl įvertindami/-os/-* nurodytus teiginius. Pagal teiginių įverčių vidurkį, 24 mokytojos/-*/-ai teigė, kad gebėjimų sustiprinti nepavyko arba visiškai nepavyko; 73 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 145 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti šiuos gebėjimus (žr. 5 pav.).

3.7. Mokytojos/-o/-* kaip fasilitatoriaus/-ės/-* vaidmuo

Su mokytojos/-o/-* kaip fasilitatoriaus/-ės/-* kompetencijomis susiję šie teiginiai: „Dėstyti medžiagą tokiu būdu, kad pamokos metu daugiau kalbėtų moksleivės (-iai), nei aš, mokytoja/-as“, „Perfrazuoti moksleivės (-io) atsakymą, nekeičiant jo reikšmės“, „Pateiktą moksleivių informaciją atkartoti tiksliai“, „Jaustis kūrybingesne (-iu), kai ruošiusi VMS metodui parengtai pamokai“, „Man pačiai (-iam) atskirti patikimą informaciją“ ir „Man pačiai (-iam) atskirti informaciją (kur faktai, o kur nuomonė)“. Mokymų pradžioje užpildytoje paraiškoje, pagal šių teiginių įverčių vidurkį, 62 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog jų poreikis stiprinti šį gebėjimą yra vidutinis; 174 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog jiems/joms/j-* reikia arba labai reikia sustiprinti šį gebėjimą, 27 mokytojos/-*/-ai poreikio neturėjo (žr. 4 pav.).

Po mokymų mokytojos/-*/-ai įsivertino, kaip pavyko sustiprinti kompetenciją vėl įvertindami/-os/-* nurodytus teiginius. Pagal teiginių įverčių vidurkį, 15 mokytojų teigė, kad gebėjimų sustiprinti nepavyko arba visiškai nepavyko; 55 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog

gebėjimus pavyko sustiprinti iš dalies; 172 mokytojos/-*/-ai įvertino, jog pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti šiuos gebėjimus (žr. 5 pav.).

4. MO MUZIEJAUS MOKYMŲ VERTINIMAS

Tyrime dalyvavusios/-*/-ieji mokytojos/-*/-ai buvo pakviestos/-*/-i įvertinti ne tik MO muziejaus mokymų turinį, bet ir mokymų pobūdį, struktūrą, užduotis, skirtą laiką ir pan. (žr. 6 pav.).

- Užduotims atlikti skirtą laiką (atlikti mokymų metu) labai blogai ir blogai įvertino 9 mokytojai/-os/-*, 36 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 197 mokytojai/-*/-os.

- Laiką, reikalingą atlikti edukatorių paskirtas užduotis namuose, labai blogai ir blogai įvertino 27 mokytojai/-os/-*, 46 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 169 mokytojai/-*/-os.

- Visą mokymų trukmę labai blogai ir blogai įvertino 57 mokytojai/-os/-*, 48 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 137 mokytojai/-*/-os.

- Užduotis, edukatorių skirtas atlikti mokymų metu, labai blogai ir blogai įvertino 1 mokytoja/-*/-as, 28 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 213 mokytojų.

- Užduotis, edukatorių skirtas atlikti namuose, labai blogai ir blogai įvertino 13 mokytojų, 44 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 185 mokytojai/-*/-os.

- Edukatorių dėstymą labai blogai ir blogai įvertino 1 mokytoja/-*/-as, 13 asmenų nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 228 mokytojai/-os/-*.

- Edukatorių bendravimą labai blogai ir blogai įvertino 1 mokytoja/-as/-*, 11 asmenų nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 230 mokytojų.

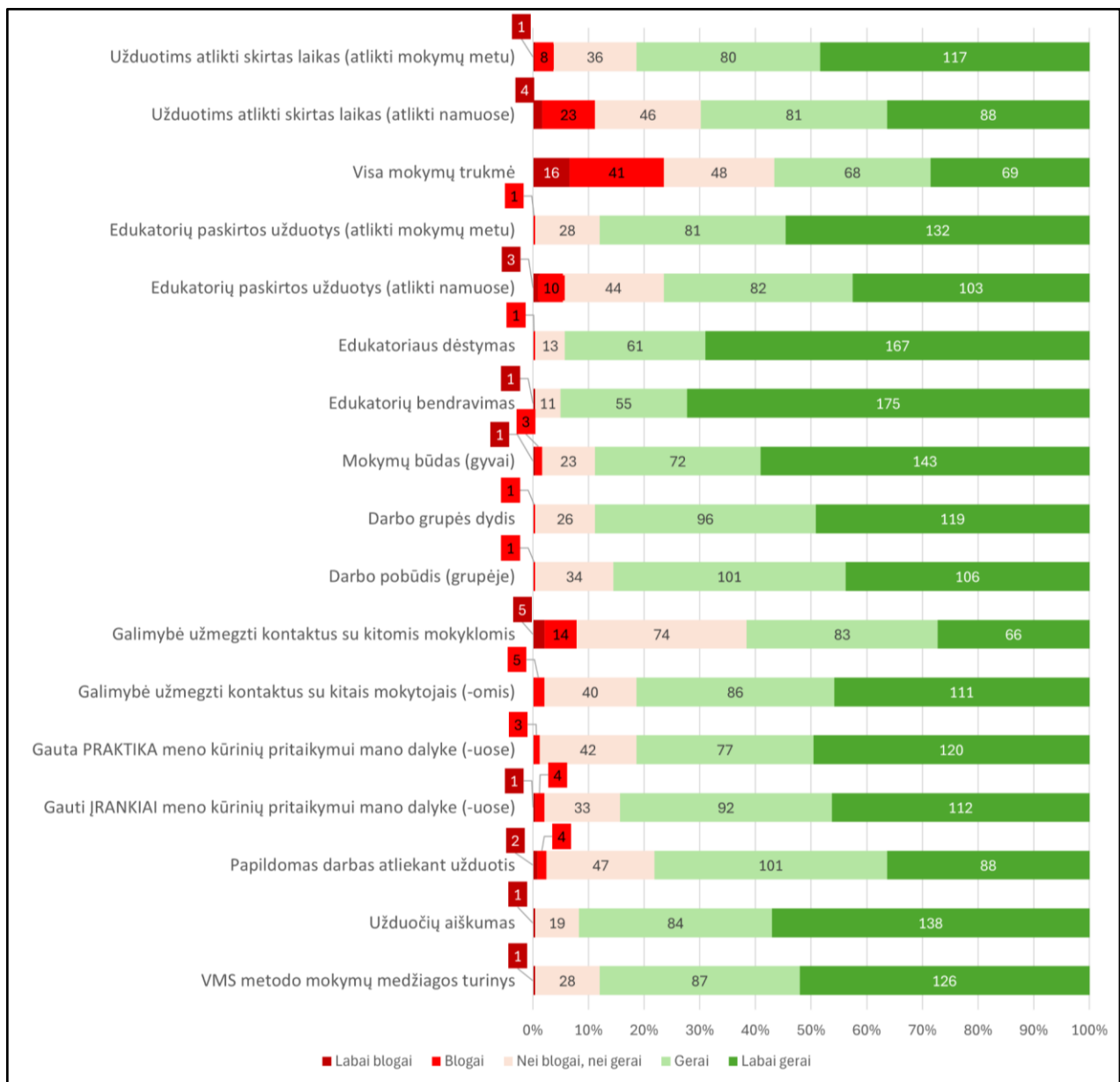
- Mokymų būdą (mokymai vyko gyvai) labai blogai ir blogai įvertino 4 mokytojai/-os/-*, 23 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 215 mokytojai/-*/-os.

- Darbo grupės dydį labai blogai ir blogai įvertino 1 mokytoja/-as/-*, 26 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 215 mokytojų.

- Darbo pobūdį (grupėje), labai blogai ir blogai įvertino 1 mokytoja/-as/-*, 34 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 207 mokytojai/-os/-*.

- Galimybę užmegzti kontaktus su kitomis mokyklomis labai blogai ir blogai įvertino 19 mokytojų, 74 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 149 mokytojai/-*/-os.

- Galimybę užmegzti kontaktus su kitomis/*/-ais mokytojomis/*/-ais labai blogai ir blogai įvertino 5 mokytojai/*/-os, 40 asmenų nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 197 mokytojai/*/-os.
- Gautą praktiką pritaikyti meno kūrinius dėstomame dalyke labai blogai ir blogai įvertino 3 mokytojai/*/-os, 42 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 197 mokytojai/-os.
- MO muziejaus mokymų metu gautus įrankius padėsiančius pritaikyti meno kūrinius dėstomame (-uose) dalyke (-uose) labai blogai ir blogai įvertino 5 mokytojai/*/-os, 33 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 204 mokytojai/*/-os.
- Papildomą darbą atliekant užduotis labai blogai ir blogai įvertino 6 mokytojai/*/-os, 47 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 189 mokytojai/-os/*/-*.
- Užduočių aiškumą labai blogai ir blogai įvertino 1 mokytoja/*/-as, 19 asmenų nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 222 mokytojai/*/-os.
- VMS metodo mokymų turinį labai blogai ir blogai įvertino 1 mokytoja/-as/*/-*, 28 asmenys nenurodė savo nuomonės („nei gerai, nei blogai“), o gerai ir labai gerai įvertino 213 mokytojų.

6 pav. MO muziejaus mokymų vertinimas: mokytojų perspektyva

VMS metodo mokymai vyko trimis moduliais. I modulis apėmė teorinę VMS metodo medžiagą, II modulis buvo skirtas sesijoms su mokiniais/-*/-ėmis, mokantis pritaikyti VMS, III modulis buvo skirtas integruotų pamokų kūrimui. 183 mokytojos/-*/-ai iš 242 apklausoje dalyvavusių mokytojų įvertino kiekvieną iš modulių. Daugiausiai teigiamų įvertinimų sulaukė I ir III moduliai, juos kaip naudingiausius įvertino po 49-51 asmenį. 46 anketą užpildę asmenys nurodė, jog visos dalys mokymuose buvo vienodai vertingos. Didžioji dalis vertinimų pasiskirstė per šias tris kategorijas, lentelėje pateikiame, kaip pasiskirstė visi vertinimai (žr. 1 lentelė).

I MODULIS	49 mokytojos/-*/-ai
II MODULIS	21 mokytojas/-*/-a
III MODULIS	51 mokytojas/-*/-a
I ir II MODULIAI	7 mokytojos/-*/-ai
I ir III MODULIAI	6 mokytojos/-*/-ai
II ir III MODULIAI	3 mokytojos/-*/-ai
VISI MODULIAI	46 mokytojos/-*/-ai

1 lentelė. Naudingiausios mokymų dalys: mokytojų vertinimas.

Mokytojos/-*/-ai buvo pakviestos/-i/-* plačiau pasidalinti, kodėl modulius įvertino vienaip ar kitaip. Žemiau pateikiame mokymų dalyvių atsiliepimus suskirstytus pagal į grupes pagal tai, kurie moduliai vertinami kaip naudingiausi.

- **Visi moduliai vertinami kaip vienodai naudingi**

Kelios/-i/-* mokytojos pasidalino, kad mokantis „Visos dalys buvo įdomios ir naudingos, visos įnešė naujų patirčių“ arba kad visos mokymų dalys buvo „naudingos iš dalies, norėjosi konkrečių pavyzdžių pateikimo, pvz., pamokų įrašų, konkrečių planų ar pan.“ Pora atsiliepimų buvo platesni ir labai detalūs:

I - suteikė sistemingą žinių pagrindą, paaiškino, kas yra vizualinio mąstymo strategija, kaip ją taikyti ir kokie jos tikslai. II - labai naudinga buvo praktinė patirtis – matyti, kaip mokiniai reaguoja į VMS, kokios diskusijos kyla, kaip jie interpretuoja paveikslus. III - supratau, kaip galima susieti vizualinį mąstymą su kitomis temomis ir ugdyti mokinių kritinį mąstymą bei kūrybiškumą.

I modulis – teorinė VMS dalis – man buvo svarbus kaip įvadas į metodą. II modulis suteikė galimybę stebėti, kaip mokiniai reaguoja į VMS metodus realiose situacijose. Tai padėjo pamatyti, kurie metodai veikia geriausiai, kaip mokiniai interpretuoja vizualinę informaciją ir kaip galima pritaikyti skirtingus metodus. III modulis – integruotų pamokų kūrimas - buvo vertingas tuo, kad leido susisteminti įgytas žinias ir pritaikyti jas konkrečiose pamokose.“; „labai patiko teorinė dalis. Žinoma, itin naudinga ir praktinė dalis, kuri padėjo jau konkrečiai realizuoti įgytas žinias.

- **I modulis vertinamas kaip naudingiausias**

Dalis mokytojų argumentavo savo pasirinkimą nurodydami/-os/-*, kad „daugiau informacinių šaltinių sužinojau“, „nes teorinės žinios svarbu :)“, „nes išbandėme metodus, kurie gali būti taikomi ir be VMS“. Kai kurie/-ios/-* mokytojai/-os/-* šį modulį vadino tiesiog „teorine dalimi“: „Teorinė dalis. Buvo naudinga sužinoti įvairių priemonių, būdų, kuriuos taikau pamokose;“ „Patiko teorinė dalis - todėl, kad tai buvo nauja patirtis.“

Man labai patiko VMS programos metodinė medžiaga, kurią taikau savo pamokose.

Teorinė dalis. Patiko įspūdį 4 sesija – veiksmas, skatinantis ir slopinantis kūrybiškumą. Įdomi patirtis buvo istorijos kūrimas, kaip veikėjas atsidūrė tokioje situacijoje, patiko kurti priešistorę.

- **II modulis vertinamas kaip naudingiausias**

Dalis mokytojų argumentavo savo pasirinkimą nurodydami/-os/-*, kad šis modulis vertingiausias dėl gaunamos tiesioginės patirties, matomo pavyzdžio ir galimybės šią patirtį turėti muziejuje, drauge su mokiniais/-ėmis/-*:

II modulis buvo vertingiausias, nes dirbant su mokiniais realiai pamačiau, kaip VMS metodas veikia praktikoje ir kaip jis padeda mokiniams drąsiau kalbėti angliškai.

Naudingiausias buvo II modulis, nes vyko muziejuose, galėjau pati gyvai pamatyti eksponuojamus paveikslus ir mokinių reakciją.

Man buvo naudingiausia antra dalis, nes stebėdama lektorę, mokiausi pati.

- **III modulis vertinamas kaip naudingiausias**

Dalis mokytojų argumentavo savo pasirinkimą nurodydami/-os/-*, kad šis modulis naudingiausias dėl galimybės išbandyti metodą pritaikyti pamokas kuriant ir vedant patiems/-čioms/-*:

Praktinis VMS taikymas buvo naudingas, nes leido išbandyti metodą realiose situacijose. Praktiniai pavyzdžiai ir užduotys padėjo suprasti, kaip galima pritaikyti VMS įvairiose mokymosi srityse.

III modulis taip pat buvo labai naudingas, nes padėjo kurti pamokas, kuriose vizualinis mąstymas natūraliai integruojamas į kalbos mokymą, didinant mokinių įsitraukimą ir kūrybiškumą.

Integruotų pamokų kūrimas, nes tai suteikė galimybę praktiškai pasiruošti panašaus tipo užduočių pritaikymui ateityje.

Naudinga integruotų pamokų kūrimas, nes su kolega galima išsiskututuoti ir prieiti prie geriausio pamokos plano bei jį įgyvendinti.

4.1. Pastabos ir kritika mokymų struktūrai ir turiniui

Įvairių komentary ir pastabų dėl mokymų struktūros ir paties metodo palikta atsakinėjant į įvairius anketos klausimus, įskaitant ir šį. Žemiau esančiame komentare kritikuojami įvairūs dalykai, taip pat iškeliamas mokytojų darbo (kadangi nepatikslinkta, interpretuojame, kad tai – parengtos integruotos pamokos planas) kaip intelektinės nuosavybės klausimas. Jis rodo, jog derėtų aiškiau apibrėžti susitarimus ir įsipareigojimus tarp mokymų vykdytojų ir dalyvių.

Metodas vienodas ir jau antrą mokymų nuobodus, neapgalvota paroda be jokios alternatyvos, mokiniai pabaigoje nuobodžiavo, nes viskas per ilgai užtruko, trečias modulis – mokytojai buvo verčiami teikti savo intelektinę nuosavybę privačiam subjektui beveik per prievartą grasinant neduoti pažymėjo esą būsime nesimokę, nors viską sąžiningai lankėme.

5. PAPILDOMŲ KLAUSIMŲ DUOMENYS. MOKYMŲ KAIP PATIRTIES VERTINIMAS

Tyrimo eigoje MO muziejaus edukacijos specialistai/-ės/-* pateikė papildomų klausimų įtraukti į galutinę anketą, pildomą po mokymų. Į papildomus klausimus 2025-2026 m. atsakė trijų rajonų mokytojai/-os/-*: 40 mokytojų iš Raseinių raj. savivaldybės, Trakų raj. sav. Lentvario seniūnijos ir Švenčionių raj. sav. Pabradės seniūnijos.

Pirmas iš trijų papildomų klausimų susideda iš penkių teiginių, savaip susietų su VMS mokymais, į kuriuos respondentų prašoma atsakyti įvertinant kiek su teiginiu sutinkama 10 balų skalėje, nuo 1 – visiškai nesutinku, iki 10 – visiškai sutinku. Dauguma vertinimų yra aukšti (8–10), o žemi įvertinimai (1–4) yra reti (žr. 7 pav).

Pirmasis teiginys („Ši patirtis padėjo giliau pamatyti temą, atvėrė naujus kampus“) sulaukė itin palankių vertinimų: daugiausia respondentų/-čių/-* skyrė 9 balus (19 respondentų/-čių/-*) ir 10 balų (8 respondentai/-ės/-*). 10 respondentų/-čių/-* skyrė 7-8 balus, 3 respondentai/-ės/-* teiginį įvertino 4, 5 ir 6 balais. Tai rodo, kad respondentai/-*/-ės jaučia, jog mokymai efektyviai praplėtė jų požiūrį ir paskatino gilesnį temos supratimą.

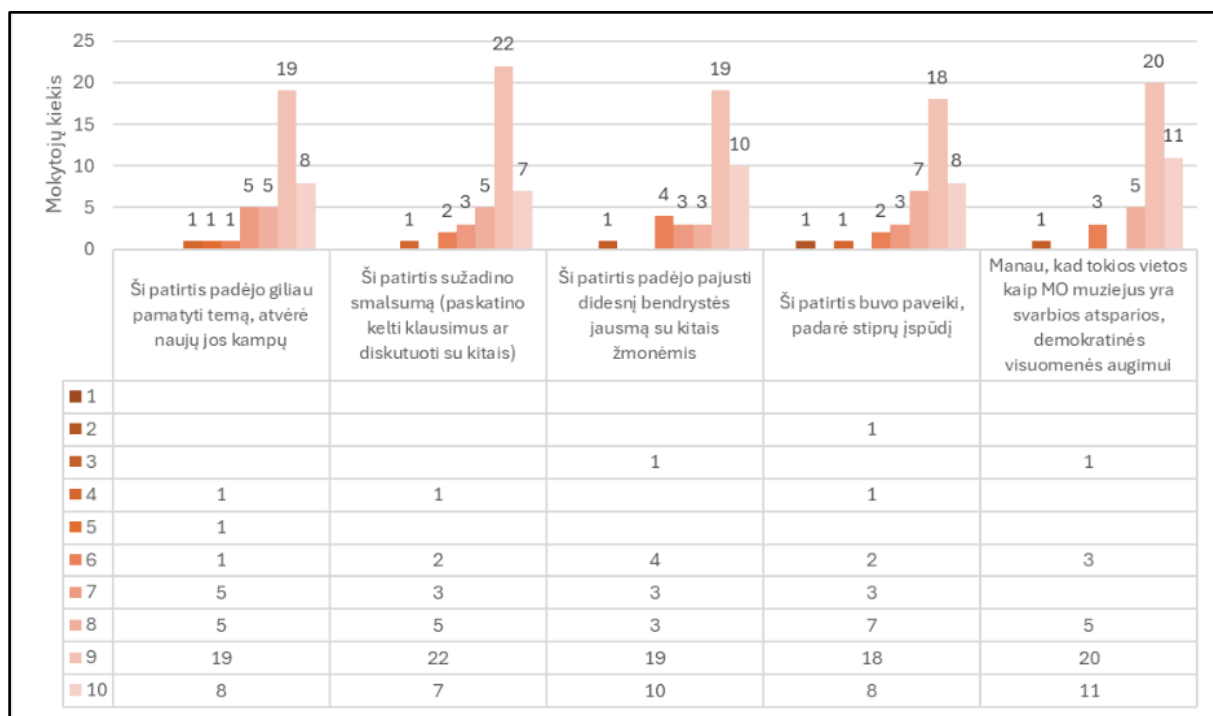
Antrasis teiginys („Ši patirtis sužadino smalsumą...“) taip pat vertinamas labai aukštai – dominuoja 9 balai (22 respondentai/-ės/-*) ir 10 balų (7 respondentai/-ės/-*). 8 respondentai/-ės/-* skyrė 7-8 balus, 3 respondentai/-ės/-* teiginį įvertino 4 ir 6 balais. Tai rodo, jog respondentai/-ės/-* mokymus vertina kaip skatinančius įsitraukti į diskusijas, būti smalsiems/-ioms/-*.

Trečiojo teiginio („Padėjo pajusti didesnę bendrystės jausmą“) įvertinimai įvairesni, tačiau ir čia vyrauja aukšti balai: 9 (19 respondentų/-čių/-*) ir 10 (10 respondentų/-čių/-*). 6 respondentai/-ės/-* skyrė 7-8 balus, 6 respondentai/-ės/-* teiginį įvertino 6 balais, 1 respondentas/-*/-ė įvertino 3 balais. Anketos respondentai/-ės/-* daugumoje vertina mokymų patirtį kaip patirtį, kuri stiprina socialinį ryšį, tačiau ne visiems/-*/-oms ši patirtis vienodai stipri.

Ketvirtasis teiginys („Patirtis buvo paveiki, padarė stiprų įspūdį“) įvertintas daugiausiai teigiamai – daugiausia skirta 9 (18 respondentų/-čių/-*) ir 10 (8 respondentai/-ės/-*) balų. 10 respondentų/-čių/-* skyrė 7-8 balus, 2 respondentai/-ės/-* teiginį įvertino 6 balais, po 1 respondentą/-*/-ę mokymų poveikį patirtį ir įspūdingumą įvertino 4 ir 2 balais.

Teiginys apie MO muziejaus svarbą visuomenei („Tokios vietos svarbios atspiro demokratinės visuomenės augimui“) sulaukė aukščiausių įvertinimų: 9 balus skyrė 20 respondentų/-čių/-*, o 10 balų – 11 respondentų/-čių/-*. 5 respondentai/-ės/-* šį teiginį įvertino 8 balais, 3 respondentai/-ės/-* teiginį įvertino 6 balais ir 1 respondentas/-*/-ė – 3 balais.

Apibendrinant galima teigti, kad MO muziejaus mokymai buvo vertinami itin palankiai: MO pateiktus klausimus atsakę/-iusios/* respondentai sutinka, jog mokymai ne tik skatino pažinimą ir smalsumą, bet ir stiprino bendruomeniškumą, suvokimą apie kultūrinių institucijų svarbą visuomenei.

7 pav. Patirties, susijusios su MO muziejaus mokymais, vertinimas balais 1-10 (1-visiškai nesutinku; 10-visiškai sutinku).

Antras ir trečias iš papildomų klausimų buvo atviri klausimai: „Kaip apibūdintumėte ir ką galėtumėte papasakoti apie šią patirtį draugui (-ei)?“ ir „Ką šioje patirtyje išskirtumėte kaip vertingiausią? (pasidalinkite plačiau)“.

Mokymų patirtį mokytojos/-ai/* apibūdino kaip labai teigiamą, įdomią ir vertingą. Jos/jie/-j* pabrėžė, kad tai buvo „įdomi patirtis“, „savotiškas „žaidimas“ smegenims“ su VMS metodu, taikomu MO muziejuje kartu su edukatore/*-iumi, kuri/*-is padėjo naujai pažvelgti į meno kūrinį, „susidraugauti su moderniu menu“. Patirtis apibūdinta kaip praplečianti meno supratimą ir suteikianti galimybę priartėti prie kūrinių per jų analizę ir dialogą. Mokytojai/-os/* akcentavo, jog tokios patirtys plečia akiratį, skatina kritinį mąstymą, padeda „prisijaukinti“ paveikslą ir pažvelgti į jį kitu kampu. Ypač vertinta aplinka, kurioje nėra „neteisingų“ atsakymų, skatinamas atvirumas, drąsa klysti ir laisvai reikšti mintis. Mokymai paskatino bendravimą, bendradarbiavimą su kitais/-omis/* mokytojais/-omis/*, refleksiją apie pasirinktus mokymo būdus ir parodė, kaip svarbu dažniau lankytis parodose su moksleiviais/-ėmis/* bei taikyti patyriminius metodus. Kai kurios/-ie/* mokytojos/-ai/* pažymėjo, kad šią patirtį sunku iki galo perteikti žodžiais – ją reikia patirti, tačiau, jeigu jau reiktų apibūdinti draugui/-ei/*:

Šią patirtį apibūdinau kaip įdomią ir praturtinančią. Draugui papasakočiau, kad VMS metodas pamokas padarė gyvesnes – mokiniai daugiau kalbėjo, kūrė sakinius remdamiesi menu ir mokėsi naujus žodžius per vaizdus. Nors pradžioje buvo iššūkių su laiko planavimu ir mokinių nedrąsa, rezultatai nustebino – jie tapo aktyvesni ir labiau pasitikintys savimi. Man ši patirtis parodė, kad kūrybiški metodai gali realiai padėti mokytis anglų kalbos.

VMS mokymai buvo labai įdomūs – mokėmės stebėti paveikslus, diskutuoti ir interpretuoti simbolius. Mokiniai kūrybiškai įsitraukė, nors kartais buvo nelengva įtraukti visus. Man tai parodė, kaip ugdyti kritinį mąstymą ir kūrybiškumą pamokoje.

Vertinga patirties dalimi mokytojos/-ai/-* laikė lankymąsi muziejuje bei parodose, galimybę mokytis autentiškoje kultūrinėje aplinkoje. Pasidalinta, kad taikant VMS metodą atrasta galimybė diskutuoti, išreikšti jausmus per vaizdą, drąsiai kalbėti ir priimti naujus iššūkius. Akcentuotas gebėjimas išlaukti skirtingų atsakymų ir juos priimti kaip vertingus. Ypač svarbi dalyviams/-ėms/-* buvo bendrystės patirtis – tiek tarp mokymų dalyvių, tiek su lektore/-iumi/-*, kuri/-is/-* gebėjo sutelkti grupę nuoširdžiam, kūrybiškam bendravimui ir bendradarbiavimui. Svarbi buvo ir įkvepianti edukatorės/-iaus/-* asmenybė, derinanti profesionalumą, šilumą ir pozityvumą, bei praktinės užduotys ir nauji metodai, kuriuos dalyviai/-ės/-* planuoja taikyti savo pamokose.

Vertingiausia buvo galimybė pamatyti, kaip mokiniai pritaiko anglų kalbą realiaame, kūrybiniame kontekste. VMS metodas leido jiems ne tik mokytis žodžių, bet ir drąsiau kalbėti, interpretuoti bei argumentuoti angliškai, remiantis menu. Ši patirtis parodė, kad kūrybiškumas stiprina įsitraukimą ir didina pasitikėjimą kalba, todėl tai buvo itin prasminga ir veiksminga.

Šioje patirtyje vertingiausia išskirčiau galimybę praktiškai išbandyti VMS metodą ir stebėti, kaip jis veikia mokinius. Ypač svarbu buvo pamatyti, kaip mokiniai drąsiau reiškia savo mintis, mokosi klausytis vieni kitų ir argumentuoti savo nuomonę.